

ОБРАЗАЦ 5

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ВАСПИТАЧЕ И ПОСЛОВНЕ
ИНФОРМАТИЧАРЕ - СИРМИЈУМ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ЗАВРШНОГ МАСТЕР
РАДА

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:
1. Датум и орган који је именовao комисију: Седница Наставно- стручног већа Високе школе струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмијум, у Сремској Митровици, одржане 27.09.2024. године.
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, и назив високе школе струковних студија и установе у којој је члан комисије запослен: др Марија Александровић Стајић, професор струковних студија, Ликовна култура са методиком, Висока школа струковних студија- "Сирмијум" мр Бранимир Драгојевић, професор струковних студија, Методика музичког васпитања, Висока школа струковних студија- "Сирмијум" МА Славица Дражовић Перошевић, Мастер васпитач, ПУ „Радуловић М23“, Чачак
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:
1. Име, име једног родитеља, презиме: Сандра (Никола) Беседић
2. Датум рођења, општина, Република: 19.8.1997 , Чачак, Србија
3. Година уписа на мастер струковне студије, студијски програм: 2022/Струковни мастер васпитач
III НАСЛОВ ЗАВРШНОГ РАДА
" Коришћење шаблона у ликовном изразу деце предшколског узраста у вртићу"
IV ПРЕГЛЕД ЗАВРШНОГ РАДА: Навести структуру и кратак садржај завршног рада, начин приказивања резултата , прилоге (ако их рад садржи), укупан број страница и сл. (до 250 речи)

Завршни рад Сандре Беседић написан је на укупно 55 страна и садржи 3 табеле, 12 графикана и 35 фотографија. У својој структури у *првом поглављу* садржи *Сажетак* са кључним речима и *Увод*. Текст завршног мастер рада у *другом поглављу* у оквиру теоријског дела рада има три поднаслова. Кандидат је дао приказ теоријске основе свог истраживања везано за тему рада. У овом делу разматра се теоријска оправданост одабира предмета и задатка истраживања. Кроз позивање на репрезентативну литературу кандидат указује на неминовно присуство шаблона у предшколском васпитању, не оцењујући аргументе њихов утицај као негативан. У овом поглављу проучавају се ограничења и изазови у коришћењу шаблона; улога васпитача у подстицању слободног изражавања; разумевање индивидуалних потреба; важност самог процеса рада, а не само резултата.

У *трећем поглављу* кроз методологију истраживања приказани су проблем, предмет, циљ, задаци, узорак, период реализације и метод истраживања, коришћени инструменти и начин обраде података. У оквиру студија случаја из праксе у вртићу (Шаблон као оквир за причу, Шаблон као метод за учење о облицима, Цртање са шаблоном и Цртање по шаблону), током ликовних активности, кандидат је анализирао утицај шаблона на ликовне радове деце. У овом делу разматране су конкретне ситуације у којима су шаблони интегрисани или искључени у сврху развоја креативности деце. Примери су показали како је употреба шаблона у разним активностима утицала на дечје стваралачке процесе и које су предности или изазови на које су наишли васпитачи и деца. У *четвртном поглављу* представљена је анализа добијених резултата са дискусијом. На крају је дат општи закључак и наведена је литература.

V ВРЕДНОВАЊЕ ЗАВРШНОГ РАДА:

Навести да ли је завршни рад урађен у складу са образложењем наведеним у пријави теме, да ли садржи све битне елементе, посебно истаћи у чему је стручни допринос завршног рада, издвојити недостатке (ако их рад има)

(до 500 речи)

Завршни рад урађен је у складу са образложењем наведеним у пријави теме. Рад кандидата Сандре Беседић проучава како употреба шаблона утиче на креативни развој и спонтани ликовни израз деце; да ли шаблони, иако могу пружити структурирану подршку, ограничавају стваралаштво и истраживање код деце током ликовних активности. Често се поставља питање да ли употреба шаблона, који су често коришћени у васпитно образовној пракси, доприноси или умањује креативност и иновативност код деце. Дакле, у оквиру овог рада разматра се утицај употребе шаблона у ликовном изразу деце предшколског узраста у вртићу, с посебним освртом на њихов креативни развој и слободан уметнички израз.

Претходна истраживања пружају различит увид у утицај шаблона на креативни развој. Истраживање Rainey i Laszlo (2018) показује да шаблони могу бити корисни за пружање основне структуре и инспирације, посебно за млађу децу која тек почињу да развијају своје уметничке вештине. Ови истраживачи наводе да шаблони могу помоћи деци да се усмере и развију основне вештине, као што су координација и прецизност, које су кључне за каснији уметнички развој (Rainey & Laszlo, 2018). Међутим, Davis i McDaniel (2020) истичу да прекомерна употреба шаблона може негативно утицати на креативност. Њихово истраживање сугерише да шаблони могу ограничити слободан уметнички израз и истраживање, јер деца могу постати превише зависна од структурираних образаца и изгубити прилику да развију своје јединствене уметничке способности (Davis & McDaniel, 2020).

Проблем који се истражује је у којој мери употреба шаблона, иако пружа структурну подршку, ограничава или подстиче слободно стварање код деце. Ова тема је од значаја јер шаблони често заузимају централно место у васпитно-образовним активностима, па је важно разумети њихов реалан утицај на развој дечјих уметничких вештина.

Циљ истраживања је да се испита како употреба шаблона утиче на креативни развој деце и њихову способност слободног изражавања, док су задаци истраживања усмерени на анализу

утицаја шаблона на креативност, испитивање перцепција васпитача о предностима и манама ове праксе, и формулисање препорука за оптимално коришћење шаблона у образовном контексту.

Задачи рада су анализа утицаја употребе шаблона на креативност деце, истраживање перцепције васпитача о предностима и манама употребе шаблона, оцена ефективности различитих приступа њиховог коришћења и предлог стратегија за оптимално коришћење шаблона у образовном контексту.

Резултати истраживања показују да шаблони могу имати позитивну улогу као помоћни алати за подршку децем изражавању, али претерана употреба може ограничити креативни развој. Васпитачи сматрају да је важно пронаћи равнотежу између структуре коју шаблони пружају и слободе коју дете има у стварању.

Стручни допринос овог завршног рада на основу резултата спроведеног истраживања је сазнање које одбацује искључивост; да не треба одбацити у потпуности коришћење шаблона, већ да се препоручује њихова правилна и дозирана имплементација. Закључак овог рада истиче потребу за промишљеним приступом у коришћењу шаблона, како би се омогућило оптимално развијање дејјих креативних способности и слободног израза, што има значајан утицај на унапређење васпитно- образовне праксе.

VI КОНАЧНА ОЦЕНА ЗАВРШНОГ РАДА И ПРЕДЛОГ:

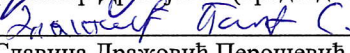
На основу укупне оцене рада, комисија предлаже:

- да се завршни рад прихвати а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Марија Александровић Стајић (ментор), професор

мр Бранимир Драгојевић (председник комисије), професор

МА Славица Драговић Перошевић (члан комисије), стручни сарадник

**Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне
информатичаре-Сирмијум**

Тема

**КОРИШЋЕЊЕ ШАБЛОНА У ЛИКОВНОМ ИЗРАЗУ ДЕЦЕ
ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА У ВРТИЋУ**

Предмет

**МУЗИЧКО СЦЕНСКИ ИЗРАЗ ПРЕДШКОЛСКОГ ДЕТЕТА
МАСТЕР РАД**

**Ментор:
др Марија Александровић Стајић, проф.**

**Студент:
Сандра Беседић
бр.индекса: 7/22М**

Сремска Митровица, 2024.

НАЗИВ/ТЕМА СТРУЧНО ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА:

**„Коришћење шаблона у ликовном изразу деце предшколског узраста
у вртићу“**

ПОДАЦИ О СТУДЕНТУ:

Презиме, име једног од родитеља, име: Беседић, Никола, Сандра

Адреса: Амицина 30, 32000 Чачак

Број телефона: 063/372-253

е-meil: besedics25@gmail.com

Број индекса: 7/22М

Студентски програм: Струковни мастер васпитач

Година уписа: 2022/2023 год.

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ:

др Марија Александровић Стајић, Професор струковних студија, Ликовна култура са методиком у Високој школи струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмијум Ср. Митровица

ПОДАЦИ О САРАДНИКУ ПРАКТИЧАРУ:

Славица Дразовић Перошевић, Мастер васпитач, ПУ „Радуловић М23“, Чачак,
slavicagm@gmail.com

УСТАНОВА У КОЈОЈ ЈЕ ОБАВЉЕНО ИСТРАЖИВАЊЕ:

ПУ „Радуловић М23“, Чачак, тел: 060/61-90-303.

САЖЕТАК

У оквиру овог рада разматра се утицај употребе шаблона у ликовном изразу деце предшколског узраста у вртићу, с посебним освртом на њихов креативни развој и слободан уметнички израз. Проблем који се истражује је у којој мери употреба шаблона, иако пружа структурну подршку, ограничава или подстиче слободно стварање код деце. Ова тема је од значаја јер шаблони често заузимају централно место у васпитно-образовним активностима, па је важно разумети њихов реалан утицај на развој дечјих уметничких вештина.

Циљ истраживања је да се испита како употреба шаблона утиче на креативни развој деце и њихову способност слободног изражавања, док су задаци истраживања усмерени на анализу утицаја шаблона на креативност, испитивање перцепција васпитача о предностима и манама ове праксе, и формулисање препорука за оптимално коришћење шаблона у образовном контексту.

Истраживање је спроведено на узорку од 16 васпитача и 50 родитеља из једне предшколске установе у Чачку. Коришћене методе укључују анкетирање и анализу података из структурисаних анкета, које су дизајниране да прикупе податке о предностима, манама и утицају шаблона на дечју креативност.

Резултати показују да шаблони могу имати позитивну улогу као помоћни алати за подршку дечјем изражавању, али претерана употреба може ограничити креативни развој. Васпитачи сматрају да је важно пронаћи равнотежу између структуре коју шаблони пружају и слободе коју дете има у стварању.

Закључак овог рада истиче потребу за промишљеним приступом у коришћењу шаблона како би се омогућило оптимално развијање дечјих креативних способности и слободног израза, што има значајан утицај на унапређење васпитно-образовне праксе.

Кључне речи: шаблони, креативност, ликовни израз, предшколско васпитање, дечји развој, уметничко стваралаштво, слободно изражавање.

САДРЖАЈ

САЖЕТАК	3
УВОД	6
1. ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ	7
1.1. Ликовно стваралаштво у предшколском узрасту	7
1.2. Концепт креативности у раном детињству	8
1.3. Употреба шаблона у ликовном изражавању: теоријске основе	9
1.4. Позитивни аспекти употребе шаблона у ликовним активностима	10
1.4.1. Развој моторичких вештина	10
1.4.2. Структурирање и оријентисање у простору	11
1.4.3. Подстицање самопоуздања и мотивације	11
1.4.4. Учење технике и основних принципа уметности	11
1.5. Ограничења и изазови у коришћењу шаблона	12
1.5.1. Ограничење креативности и оригиналности	12
1.5.2. Пасивност у раду и недостатак самосталности	12
1.5.3. Недостатак адаптације за индивидуалне потребе	13
1.5.4. Недостатак флексибилности у процесу стварања	13
1.6. Улога васпитача у подстицању слободног изражавања	14
1.6.1. Стварање подстицајног окружења	14
1.6.2. Омогућавање слободе у креативним активностима	14
1.6.3. Разумевање индивидуалних потреба	15
1.6.4. Употреба процеса, а не само резултата	16
2. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА	17
2.1. Дефинисање и опис проблема (предмета) истраживања	17
2.2. Циљ и задаци истраживања	19
2.3. Хипотезе истраживања	19

2.4. Узорак истраживања.....	20
2.5. Методе и поступци истраживања.....	23
3. АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА.....	25
3.1. Резултати са дискусијом	25
3.1.1. Анализа утицаја употребе шаблона на креативност деце	25
3.1.2. Перцепције васпитача о предностима и манама употребе шаблона.....	30
3.1.3. Ефективност различитих приступа у коришћењу шаблона	34
3.1.4. Предлог стратегија за оптимално коришћење шаблона	37
3.2. Практичне импликације и препоруке	41
3.2.1. Компаративна анализа ставова васпитача и родитеља	41
3.2.2. Практичне препоруке за унапређење образовне праксе	42
3.2.3. Студије случаја из праксе	45
ЗАКЉУЧАК.....	52
ЛИТЕРАТУРА.....	54
ПРИЛОГ.....	56

УВОД

Ликовни израз је један од најважнијих облика дечјег изражавања који омогућава развој креативности, маште и визуелне перцепције. У савременим васпитно-образовним праксама, употреба шаблона у ликовним активностима постала је честа појава, јер се сматра да помажу деци у развоју моторичких вештина и пружају структурисан приступ раду. Међутим, истраживања показују да шаблони могу ограничити слободу изражавања и креативност деце, што представља важан педагошки изазов (Davis & McDaniel, 2020; Wilson, 2016).

Проблем се огледа у питању како употреба шаблона утиче на креативни развој деце. Са једне стране, шаблони пружају подршку деци у савладавању основних техника и обликовању визуелних форми (Rainey & Laszlo, 2018). Са друге стране, прекомерна употреба може довести до пасивног праћења задатих образаца, што потенцијално ограничава дечју оригиналност и аутентичност у изражавању (Davis & McDaniel, 2020). Истраживање овог проблема значајно је за унапређивање педагошке праксе и креирање приступа који подстичу како структуру тако и слободно стваралаштво.

Циљ овог рада је да се истражи како употреба шаблона у ликовном изразу деце предшколског узраста утиче на њихов креативни развој и слободан уметнички израз.

Рад је структуриран у неколико целина. У првом делу анализирају се дефиниција проблема и теоријски контекст кроз преглед релевантне литературе. Затим следе методологија истраживања, у којој се описују методе, узорак и поступци истраживања. Главни део рада посвећен је анализи резултата и дискусији, док се у закључку изводе препоруке за унапређење праксе и даљи рад у овој области.

1. ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

1.1. Ликовно стваралаштво у предшколском узрасту

Ликовно стваралаштво представља један од најзначајнијих облика изражавања код деце предшколског узраста. Оно не само да омогућава деци да визуелно прикажу своје унутрашње светове, већ и игра кључну улогу у развоју њихових когнитивних, емоционалних и социјалних способности. Према истраживањима, ликовне активности позитивно утичу на развој fine моторике, когнитивних способности, као и на подстицање креативности (Edwards, 2010).

Деца у овом узрасту карактерише природна радозналост и отвореност за истраживање света око себе. Кроз ликовно стваралаштво, она имају прилику да комбинују боје, облике и текстуре, истражујући различите материјале попут папира, глине, пластелина или боја. Ове активности доприносе њиховом самопоуздању, јер се осећају успешним када креирају нешто ново. Како наводи Matthews (2003), дечје уметничке активности омогућавају изражавање идеја и емоција које се често не могу пренети речима.

Такође, ликовно стваралаштво у предшколском узрасту подстиче социјализацију. Групне активности омогућавају деци да сарађују, размењују идеје и уче једни од других. На овај начин, дете не само да развија своје индивидуалне способности, већ и учи да функционише као део заједнице. Према теорији Виготског, теорији социокултурног развоја, интеракција са вршњацима и одраслима игра кључну улогу у формирању нових знања и вештина (Vygotsky, 1978).

У овом контексту, улога васпитача је од изузетног значаја. Они треба да обезбеде окружење које ће подстицати децу да истражују и експериментишу, без страха од грешака. Према Malaguzzi (1998), важност васпитача лежи у њиховој способности да буду „водичи“ кроз процес учења, пружајући подршку без наметања.

Ликовно стваралаштво у предшколском периоду има дугорочне позитивне ефекте на развој личности детета. Оно пружа основу за развој креативног размишљања, решавање проблема и изражавање индивидуалности, што све заједно доприноси целовитом развоју детета.

1.2. Концепт креативности у раном детињству

Креативност у раном детињству представља један од најзначајнијих аспеката когнитивног и емотивног развоја деце. Она обухвата способност да се деца изражавају на нов и оригиналан начин, истражују, комбинују различите идеје и приступе, и да се прилагоде различитим ситуацијама и изазовима. У периоду раног детињства, деца почињу да развијају основе за стваралачки начин размишљања, који се касније може манифестовати у различитим активностима, као што су ликовно стваралаштво, игра, музика, и вербално изражавање.

Креативност у овом узрасту није само уметнички израз, већ и начин на који деца решавају проблеме, разматрају нове могућности и прилагођавају се новим ситуацијама. Прерасподела и коришћење постојећих информација на нов начин могу се посматрати као основни индикатори креативног размишљања. Ово је важан аспект у развоју способности за апстрактно размишљање, али и за социјалну и емоционалну интелигенцију, јер деца уче да разумеју и интерпретирају своје окружење и људе у њему.

Истраживања су показала да рано укључивање у креативне активности има значајан утицај на развој децијих когнитивних вештина, као што су способност размишљања, пажње, памћења и резоновања (Runco, 2014). С тим у вези, педагози и васпитачи играју кључну улогу у стварању окружења које подстиче креативност, пружајући деци различите ресурсе, изазове и подстицаје који им омогућавају да истражују своје способности и да се развијају кроз игру и активности које захтевају размишљање и решавање проблема.

Концепт креативности у раном детињству је везан и за важност слободног изражавања, где деца кроз различите облике уметности, попут ликовног стваралаштва, могу да истраже своје идеје и осећања без страха од грешака. Стручњаци као што су Vygotsky (1978) и Piaget (1952) истичу да су деца природно креативна, али да их окружење и друштво, у коме се налазе, могу подстицати или ограничавају у њиховом стваралаштву. Vygotsky посебно наглашава да социјална интеракција и дијалог са другима играју кључну улогу у развоју креативности.

Савремене образовне теорије подстичу стварање окружења које балансира структуру и слободу, како би деца могла да се развијају као креативни појединци. У

овом контексту, активностима као што су слободно сликање, обликовање, експериментисање са материјалима, деце се пружа могућност да изразе своје интуитивне и емоционалне одговоре на свет око себе.

1.3. Употреба шаблона у ликовном изражавању: теоријске основе

Шаблони су уметнички и педагошки алати који се често користе у образовању, посебно у ликовним активностима за предшколце. Њихова основна функција је пружање структуре и усмеравање деце у процесу стварања, што омогућава лакше усвајање основних техничких вештина и развој моторичких способности. У литератури се шаблони често третирају као средство за организовање и олакшавање стваралачког процеса, али такође постоје и критике које упозоравају на њихова ограничења у контексту развоја креативности и слободног изражавања (Davis & McDaniel, 2020; Wilson, 2016).

У теоријском контексту, употреба шаблона у ликовном изражавању има двоструку улогу: као инструмент који подстиче стварање и као могућност која може да ограничи креативност. Док шаблони пружају стабилност и сигурност, што је важно за младу децу која тек усвајају основне ликовне вештине, они такође могу ограничити простор за истраживање и експериментисање. Према томе, значај употребе шаблона у ликовном образовању лежи у балансу између структуриране подршке и слободе изражавања (Davis & McDaniel, 2020).

Употреба шаблона може имати позитивне аспекте, посебно у развоју моторичких и когнитивних вештина. Деца која користе шаблоне уче како да разликују облик, величину, пропорцију и симетрију. На пример, истраживања су показала да шаблони могу помоћи деци да брже савладају основне облике и технике, као што су резање, бојање и лепљење (Raineu & Laszlo, 2018). Овај тип подршке је посебно користан за децу која имају потешкоћа у изради сложених ликовних радова и које су тек у почетним фазама ликовног развоја.

Међутим, један од главних изазова употребе шаблона је њихова потенцијална улога у смањењу степена креативности и оригиналности. Деца која се превише ослањају на шаблоне могу постати зависна од њих и имати потешкоћа у стварању без претходно постављеног оквира. Ово може резултирати стварањем поновљених и стандардизованих радова који не одражавају личну креативност и инвентивност деце

(Runco, 2014). Овде се јавља важност педагошке интервенције која треба да подстиче децу на слободно размишљање и експериментисање, чиме се обезбеђује развој креативности и индивидуалности у ликовном изразу.

Педагози и васпитачи играју кључну улогу у балансирању употребе шаблона. Они могу омогућити децу да користе шаблоне као средство за подршку, али истовремено треба да стварају окружење које подстиче самостално размишљање и слободну игру са ликовним елементима. За развој креативности, важно је да деца имају могућност да експериментишу са различитим материјалима и техникама, као и да имају простор за стварање без чврстих оквира који долазе са шаблонима (Vygotsky, 1978).

1.4. Позитивни аспекти употребе шаблона у ликовним активностима

Употреба шаблона у ликовним активностима деце предшколског узраста има бројне позитивне аспекте који доприносе развоју различитих вештина и способности. Шаблони могу бити корисни у пружању структуре која омогућава деци да се фокусирају на учење и савладавање основних техника, као и у стварању окружења у којем се осећају сигурно и подржано. Овај приступ има велики значај у раном детињству, јер осигурава да деца добију подршку у својим првим корацима у уметничком изразу, али и да им омогући развој моторичких, когнитивних и социјалних вештина.

1.4.1. Развој моторичких вештина

Један од најочигледнијих позитивних аспеката употребе шаблона је развој моторичких вештина, посебно финих моторичких вештина које су од кључног значаја у предшколском узрасту. Када деца користе шаблоне, они се усмеравају на различите технике као што су бојење, сечење и лепљење, које захтевају прецизност и контролу. Ове активности помажу деци да развију координацију руке и ока, као и концентрацију потребну за извршавање ових задатака (Rainey & Laszlo, 2018).

Поред тога, шаблони пружају деци основу за учење како да манипулишу материјалима и алатима на правилан начин. На пример, деца која се упознају са шаблонима за резање уче како да користе маказе на сигуран начин и развијају своје вештине у изради различитих облика и величина. Ове активности такође пружају прилику за развој когнитивних вештина, као што су распознавање облика, величина и боја, што је важан део раног образовања.

1.4.2. Структурирање и оријентисање у простору

Шаблони играју важну улогу у структурисању активности и пружању оријентације деци. Када деца користе шаблоне, они добијају јасне и лако праћене смернице које им помажу да се фокусирају на задатак и избегну осећај забуне или фрустрације. Ово је посебно корисно за децу која се тек развијају и која могу имати потешкоћа у стварању без конкретних смерница.

Шаблони такође помажу деци да боље разумеју принципе симетрије, пропорције и других основних концепата ликовне уметности. За децу која тек почињу да развијају своје ликовне вештине, шаблони могу бити веома корисни у процесу учења како да стварају уметничке радове који су визуелно уравнотежени и организовани. Ова врста структуриране активности такође развија креативну сигурност, јер деца знају да имају сигурну основу на којој могу градити своје идеје.

1.4.3. Подстицање самопоуздања и мотивације

Још један позитиван аспект употребе шаблона у ликовним активностима је повећање самопоуздања деце. Шаблони могу помоћи деци да успешно заврше своје ликовне радове, што им даје осећај задовољства и успеха. Ово је посебно важно за децу која могу имати потешкоћа у изражавању својих идеја у уметности. Када деца користе шаблоне и виде да могу да направе лепе и уредне радове, повећава се њихова мотивација за даљи рад и експериментисање (Davis & McDaniel, 2020).

Такође, шаблони могу бити корисни у развоју социјалних вештина. Када деца раде са шаблонима у групама, оне могу учити како да сарађују, размењују идеје и помажу једни другима. Ова врста заједничког рада подстиче развој комуникацијских вештина и учи децу како да поштују рад других, као и да прихватају различите приступе и идеје у уметничким активностима.

1.4.4. Учење технике и основних принципа уметности

Шаблони такође пружају основу за учење основних принципа уметности, као што су облик, линије, боје и текстуре. За малу децу, ови концепти могу бити тешко разумљиви, али када се користе шаблони, они добијају конкретне примере и визуелне смернице које им помажу да лакше усвоје ове идеје. На пример, деца која користе

шаблоне у бојању или цртању могу развити бољу перцепцију боја и облика, што ће им помоћи да касније изразе своје идеје на сложенији начин.

1.5. Ограничења и изазови у коришћењу шаблона

Иако употреба шаблона у ликовним активностима може понудити бројне користи, важно је размотрити и могућа ограничења и изазове које ова пракса може донети. У неким случајевима, шаблони могу ограничити креативност деце, а у неким ситуацијама могу створити потребу за превеликим ослањањем на структуру, чиме се нарушава слобода уметничког изражавања. Ова ограничења представљају значајан педагошки изазов који захтева промишљен приступ и разматрање могућности за уравнотежену употребу шаблона.

1.5.1. Ограничење креативности и оригиналности

Један од најзначајнијих изазова у употреби шаблона у ликовним активностима је потенцијално ограничавање креативности и оригиналности деце. Када деца користе шаблоне, они се често усмеравају на репродукцију већ постојећих образаца, што може довести до тога да се избегава стварање оригиналних радова. Шаблони, иако пружају структурну подршку, могу довести до тога да деца више усмеравају своје напоре на тачно праћење узорака, а мање на слободно стварање и развој личних идеја. Као резултат тога, деца могу постати зависна од спољашње структуре и неће развијати способност да самостално стварају нове и иновативне идеје (Davis & McDaniel, 2020; McNiff, 2013).

Овај аспект представља важан изазов, јер ће се деца која претерано користе шаблоне можда осећати ограниченим у свом изражавању, те ће постати мање склона експериментисању са различитим стиловима и техникама (Cox, 2005). Како би се избегла овај проблем, важно је осигурати да употреба шаблона буде уравнотежена и да деца имају прилику да се изразе и без обавезе да се држе строгих образаца.

1.5.2. Пасивност у раду и недостатак самосталности

Прекомерна употреба шаблона може довести до пасивности у раду деце. Деца која се више фокусирају на попуњавање простора унутар оквира шаблона могу изгубити осећај за активност стварања и процес израде. Ова пасивност може резултовати недостатком самосталности, јер деца уместо да самостално доносе одлуке

о томе како ће организовати свој рад, једноставно прате задати образац. Ова зависност од готових решења може ограничити њихову способност да развијају сопствену креативност и иновације (Miller, 2015).

Такође, овакав приступ може умањити дечју способност да разумеју основне принципе уметности као што су композиција, контраст, бојење и перспектива. Без могућности да сами истражују и експериментишу, деца ће вероватно имати ограничену способност да развијају сопствене уметничке вештине које су важне за њихов будући креативни раст (Ching, 2018). Поред тога, детињство се може изгубити у техничким и формалним аспектима уместо у раном развоју креативности.

1.5.3. Недостатак адаптације за индивидуалне потребе

Шаблони се често користе као универзална решења која не узимају у обзир индивидуалне потребе и способности деце. Свако дете има различите способности, интересовања и стилове учења, а некима могу бити потребни различити обрасци и приступи како би могли да изразе своје идеје. За неку децу, шаблон може бити премали или превелик, што отежава њихову примену, док друга деца могу имати проблема са праћењем образаца који им нису природни (Craft, 2011).

Без довољне адаптације, шаблони могу изазвати фрустрацију, посебно код деце која имају потешкоће са моторичким вештинама или код деце са различитим стиливима учења. У овим случајевима, шаблони могу створити осећај неуспеха и повећати дечје страхање од стварања, што негативно утиче на њихов развој самопоуздања и мотивације (Edwards, 2002).

1.5.4. Недостатак флексибилности у процесу стварања

Шаблони могу понудити ограничену флексибилност у процесу стварања, јер деца често морају да следе прецизне смернице и образце. Ово може ограничити њихову могућност да се играмо са различитим техникама, као и да пробају нове материјале или приступе. Стварање уметничких дела без шаблона подразумева већу слободу и експериментисање, што може бити од великог значаја за развој њихове уметничке и креативне способности (Winner, 2017).

Како би се избегла ова ограничења, неопходно је дати деци простор за самосталност и играње са различитим техникама и материјалима. Поред тога, важно је

радити на развоју способности да разумеју процес стварања уместо само резултат, како би се подстакла већа флексибилност у њиховом стваралаштву (Gardner, 1999).

1.6. Улога васпитача у подстицању слободног изражавања

Васпитачи играју кључну улогу у подстицању креативности и слободног изражавања код деце предшколског узраста. У процесу образовања и васпитања, они не само да пружају структуру и подршку, већ и омогућавају деци простор за истраживање, експериментисање и развој личних уметничких израза. У том контексту, васпитачи су одговорни за стварање окружења које охрабрује децу да се ослободе од стриктних обавеза и шаблона, те да развијају своје креативне потенцијале кроз слободно стваралаштво.

1.6.1. Стварање подстицајног окружења

Прва и основна улога васпитача је стварање подстицајног окружења које подржава креативни процес деце. То подразумева пружање разноврсних материјала и ресурса који стимулишу креативност, али и обезбеђивање простора за слободну игру и стварање. Важно је да васпитач разуме да не морају сви активности бити строго структурисане, већ да деца требају имати прилику да сами истражују и експериментишу са различитим техникама, бојама, облицима и материјалима.

Према истраживањима, окружење које охрабрује игру и креативне активности може значајно утицати на развој дететових когнитивних и социјалних вештина, као и на његов развој самопоуздања и способности да разматра и изражава своје идеје (Gandini, 2012; Catterall, 2009). Простор нипошто није нешто дато по себи, независно од програма, већ обрнуто, он на најдиректнији и најконкретнији начин одражава концепцију програма и мора бити у складу са концепцијом Основа. Због тога васпитач нарочиту пажњу посвећује простору, његовом сталном реструктурирању, развијању, обогаћивању и осмишљавању (Године узлета, 2019). У том смислу, васпитач треба да буде пажљив у избору активности, али и у начину на који дете подстиче да активно учествује и разматра свој рад.

1.6.2. Омогућавање слободе у креативним активностима

Уместо да наметне конкретан образац или шаблон, васпитач треба да пружи деци слободу да сами изаберу како ће изразити своје идеје. То подразумева да васпитач

не мора увек да исправља или усмерава дечје радове, већ да се фокусира на процес стварања и подржи дете у разматрању његових идеја и осећања. Ова слобода у креативном изражавању омогућава деци да развију своје способности, да разумеју разлике између различитих уметничких техника и да стекну осећај задовољства у процесу стварања (Craft, 2011).

Дете има креативни потенцијал да изрази себе и своје разумевање света на много различитих начина и да на креативан начин повезује различите димензије свог искуства и прерађује своје идеје и доживљаје. Дете користи различите начине изражавања који су једнако вредни, како би изразило, разумело и разменило осећања, идеје, мисли, вредности и уверења (Године узлета, 2019)..

Такође, подстицање слободног изражавања уметности није само у стварању визуелних радова, већ и у словима, причама и песмама које деца креирају. Васпитачи могу охрабрити децу да кроз разне активности, као што су драмске игре, музика и литерарне игре, изразе своје мисли и осећања. Такве активности не само да развијају дечје креативне способности, већ и њихову емоционалну интелигенцију и друштвене вештине, као и способност комуникације и решавања проблема (Gardner, 1999).

1.6.3. Разумевање индивидуалних потреба

У контексту подстицања слободног изражавања, важно је да васпитач разуме индивидуалне потребе сваког детета. Физичка нега је основ за успостављање односа када је персонализована и усмерена на индивидуалне потребе и преференције и када васпитач разуме да свако дете има индивидуални темпо који флукутира и мења се чак и током једног дана (Године узлета, 2019). Деца имају различите стилове учења, различите интересе и степене развоја, па је неопходно да васпитач адаптира своје приступе на начин који ће најбоље одговарати тим потребама. На пример, неким децама је потребно више времена и подршке да се осећају сигурно у свом креативном изражавању, док други могу бити самосталнији и спремнији да експериментишу.

Примање и прихватање разлика међу децом помаже у изградњи инклузивног окружења које не само да подстиче креативност, већ и гради осећај вредности и самопоуздања код сваког детета. Васпитач, стога, треба да прати развој деце и буде спреман да пружи индивидуалну подршку када је то потребно, као и да увек има у виду да је свако дете јединствено у свом приступу уметности и креативности (Berk, 2009).

1.6.4. Употреба процеса, а не само резултата

Када је реч о креативном изражавању, важно је да васпитач не вреднује само крајњи производ, већ да се фокусира и на сам процес стварања. Креативност је процес који укључује истраживање, експериментисање, разматрање и доношење одлука, а не само завршени рад. Васпитачи треба да подстичу децу да изразе своје идеје без страха од грешака и да науче да прихвате неуспех као природни део процеса учења и стварања (Dacey & Fiore, 2012).

Васпитач може ово постићи тако што ће да охрабрује децу да истражују различите материјале, да експериментишу са бојама и облицима, те да не брину о томе да ли ће њихов рад изгледати савршено. На овај начин, деца развијају своју самосталност и самопоуздање, што их мотивише да наставе са истраживањем и развојем својих уметничких способности.

2. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Дефинисање и опис проблема (предмета) истраживања

У оквиру истраживања на тему „Коришћење шаблона у ликовном изразу деце предшколског узраста у вртићу“, фокусираћу се на проблем како употреба шаблона утиче на креативни развој и слободан уметнички израз код деце. Специфично, истражићу да ли шаблони, иако могу пружити структурирану подршку, ограничавају могућности за слободно стварање и изражавање идеја код деце. Овај проблем је од значаја јер се често поставља питање да ли шаблони, који су често коришћени у васпитно образовним праксама, доприноси или умањује креативност и иновативност код деце. Фокус овог истраживања је испитивање утицаја употребе шаблона на креативни развој деце предшколског узраста. Ликовне активности имају значајну улогу у васпитно-образовном процесу, јер подстичу когнитивни, емоционални и социјални развој деце. Како Малагуци (1998) истиче, дечје уметничке активности представљају богат простор за истраживање и лични развој. Томпсон (Thompson, 2003) истиче важност подстицајног окружења у уметничком образовању које омогућава деци да експериментишу са различитим медијима и техникама. Према Eisner-у (2002), ликовне активности у предшколском узрасту значајно доприносе развоју флексибилног размишљања и решавања проблема, што су кључне вештине за целоживотно учење. То је нарочито важно у предшколском узрасту, када се кроз креативно изражавање дете ослобађа стереотипних решења и развија аутентичност.

Употреба шаблона у овим активностима често се оправдава као начин који олакшава усвајање одређених вештина, попут прецизности и контроле покрета (Davis & McDaniel, 2020). Међутим, постоје и истраживања која указују на то да шаблони могу ограничити дечју оригиналност и самосталност у стваралачком процесу (Wilson, 2016).

Теоријски контекст истраживања заснован је на конструктивистичком приступу у образовању, који наглашава значај активног учења и индивидуалног изражавања. Према Пијажеу, дечји когнитивни развој најбоље напредује кроз искуствено учење, које подразумева слободно истраживање и експериментисање (Piaget, 1954). „Основе програма – Године узлета“ додатно истичу значај игре као доминантне активности кроз коју се деца уче и развијају. Игра се сматра „ауторском прерадом стварности“ и

простором у којем дете развија своју креативност, флексибилност и капацитет за истраживање (Године узлета, 2019). Са становишта педагошке праксе, неопходно је обезбедити баланс између структуре и слободе како би се истовремено развијали и техничке вештине и креативност (Raineу & Laszlo, 2018). Претходна истраживања пружају различите увиде у утицај шаблона на креативни развој. Виготски (1978) истиче да је оптимално васпитно окружење оно у којем одрасли кроз смернице воде децу у активности које су нешто изнад њихових тренутних способности, али довољно изазовне да подстакну развој. Употреба шаблона, ако се примењује умерено, може бити пример таквих смерница. Истраживање Raineу i Laszlo (2018) показује да шаблони могу бити корисни за пружање основне структуре и инспирације, посебно за млађу децу која тек почињу да развијају своје уметничке вештине. Ови истраживачи наводе да шаблони могу помоћи деци да се усмере и развију основне вештине, као што су координација и прецизност, које су кључне за каснији уметнички развој (Raineу & Laszlo, 2018).

Међутим, Davis i McDaniel (2020) истичу да прекомерна употреба шаблона може негативно утицати на креативност. Њихово истраживање сугерише да шаблони могу ограничити слободан уметнички израз и истраживање, јер деца могу постати превише зависна од структурираних образаца и изгубити прилику да развију своје јединствене уметничке способности (Davis & McDaniel, 2020). „Основе програма – Године узлета“ истичу да предшколски узраст представља период „година узлета“, када дете показује изузетан потенцијал за учење и стваралаштво. Према овом документу, важно је омогућити деци да активно учествују у свом учењу и да им се кроз игру и стваралаштво пружи простор за самостално истраживање (Године узлета, 2019).

Сличне ставове износи и Wilson (2016), који тврди да је важно пронаћи баланс између употребе шаблона и слободног стварања. Према његовом истраживању, шаблони би требали бити коришћени као помоћни алати, а не као примарни фокус у уметничким активностима. Он наглашава да уметничке активности треба да омогућавају деци да истражују и изразе своје идеје уз минималне структуралне сметње (Wilson, 2016).

Истраживања у овој области показују да прекомерна употреба шаблона може довести до појаве стереотипних решења и смањења аутентичности дечјег израза. На пример, студија McClure et al. (2019) утврдила је да деца која раде искључиво по шаблонима показују мању способност оригиналног решавања проблема у ликовним

активностима. Насупрот томе, активности које омогућавају слободан избор материјала и техника значајно доприносе развоју маште и самопоуздања код деце (Davis & McDaniel, 2020).

Разумевање утицаја шаблона на креативни развој је кључно за унапређење васпитно образовних пракси. Како се наводи у „Основе програма – Године узлета“, неопходно је развијати окружење које подстиче радозналост, истрајност и креативност, што је основа за целоживотно учење (Године узлета, 2019). Ако се утврди да шаблони могу бити корисни ако се користе на прави начин, васпитачи могу развити стратегије које омогућавају деци да користе шаблоне док и даље подстичу слободан уметнички израз. Ова равнотежа може побољшати васпитно образовне праксе и допринети свеукупном развоју креативних способности код деце предшколског узраста.

Овај рад настоји да продуби разумевање овог проблема и пружи одговоре на питање како васпитачи могу осмислити активности које истовремено подстичу и структуру и креативност.

2.2. Циљ и задаци истраживања

Циљ овог истраживања је да се испита како употреба шаблона у ликовном изразу деце предшколског узраста утиче на њихов креативни развој и слободан уметнички израз.

Да бисмо постигли циљ овог истраживања, потребно је да решимо следеће **задатке**:

- 1) Да се анализира утицај употребе шаблона на креативност деце.
- 2) Да се истраже перцепције васпитача о предностима и манама употребе шаблона.
- 3) Да се оцени ефективност различитих приступа у коришћењу шаблона.
- 4) Да се предложи стратегије за оптимално коришћење шаблона у образовном контексту.

2.3. Хипотезе истраживања

H_1 : Употреба шаблона у ликовним активностима позитивно утиче на развој основних техничких вештина деце предшколског узраста, али може ограничити њихову способност оригиналног изражавања.

X₂: Перцепције васпитача о употреби шаблона разликују се у зависности од њиховог професионалног искуства и приступа педагошкој пракси.

X₃: Комбиновање шаблона са активностима слободног стварања показује већу ефективност у подстицању креативности деце у односу на искључиву употребу шаблона.

X₄: Стратегије које подстичу равнотежу између структуре (шаблона) и слободе у уметничком изразу доприносе оптималном креативном развоју деце предшколског узраста.

2.4. Узорак истраживања

Узорак укључује 16 васпитача који раде у предшколској установи „Радуловић М23“ у Чачку. Васпитачи су изабрани као кључни учесници истраживања због своје улоге у планирању и спровођењу ликовних активности.

Првобитно је планирано да истраживање обухвати и 50 родитеља чија деца похађају ову установу. Међутим, након разматрања специфичности теме и истраживачких задатака, одлучено је да се фокус задржи искључиво на васпитачима. Разлог за одустајање од укључивања родитеља је ограниченост њиховог увида у саме активности у вртићу, што би могло утицати на релевантност и дубину њихових одговора.

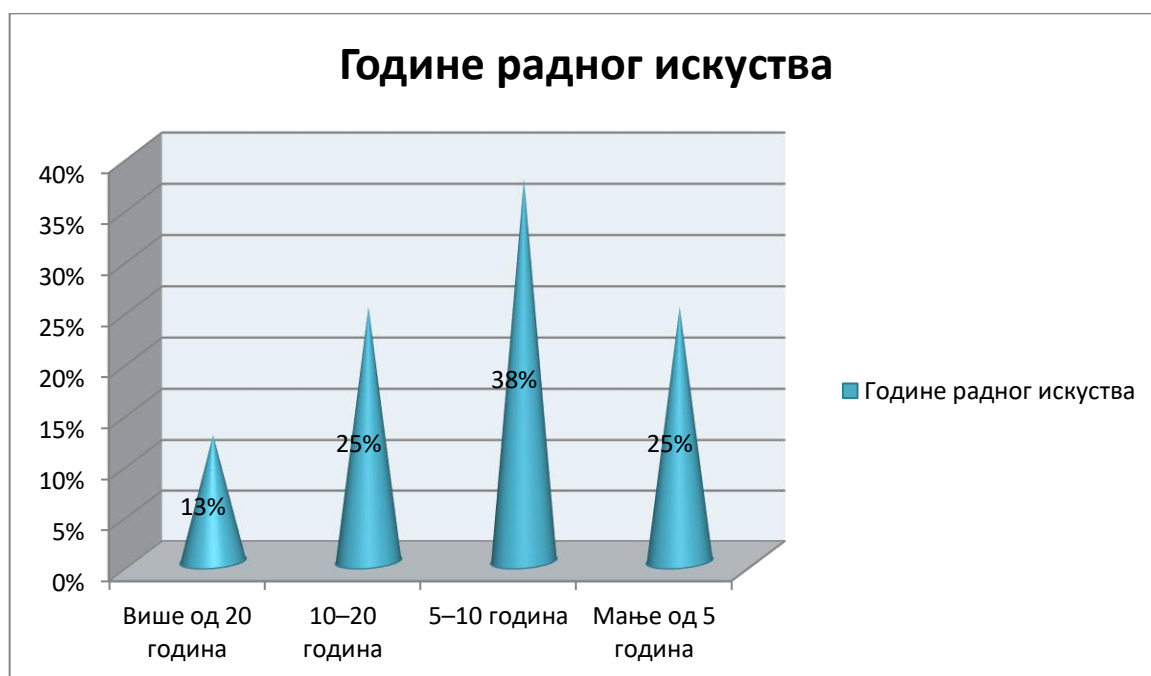
Образложење избора узорка: Васпитачи су изабрани јер имају директно искуство у примени шаблона у ликовном изражавању деце. Њихова запажања и перцепције представљају кључни извор информација за анализу предности, мана и ефективности употребе шаблона. Они могу дати конструктивне предлоге за оптимално коришћење шаблона, што је од суштинског значаја за унапређење васпитно-образовне праксе.

Укључивање родитеља је првобитно планирано како би се прикупили додатни увиди у промене у креативности и уметничком изражавању деце код куће. Ипак, закључено је да би њихови одговори могли бити ограничени због недовољног познавања специфичних метода рада у вртићу. Стога је истраживање усмерено искључиво на васпитаче, чија је улога у реализацији ликовних активности директна и кључна.

Демографски подаци:

У овом истраживању, демографски подаци васпитача су важни за анализу структуре и стручности васпитача. Ови подаци ће пружити информације о годинама радног искуства и степену образовања васпитача у установи, што ће омогућити боље разумевање како ове карактеристике могу утицати на примењене методе и перцепције васпитача о употреби шаблона.

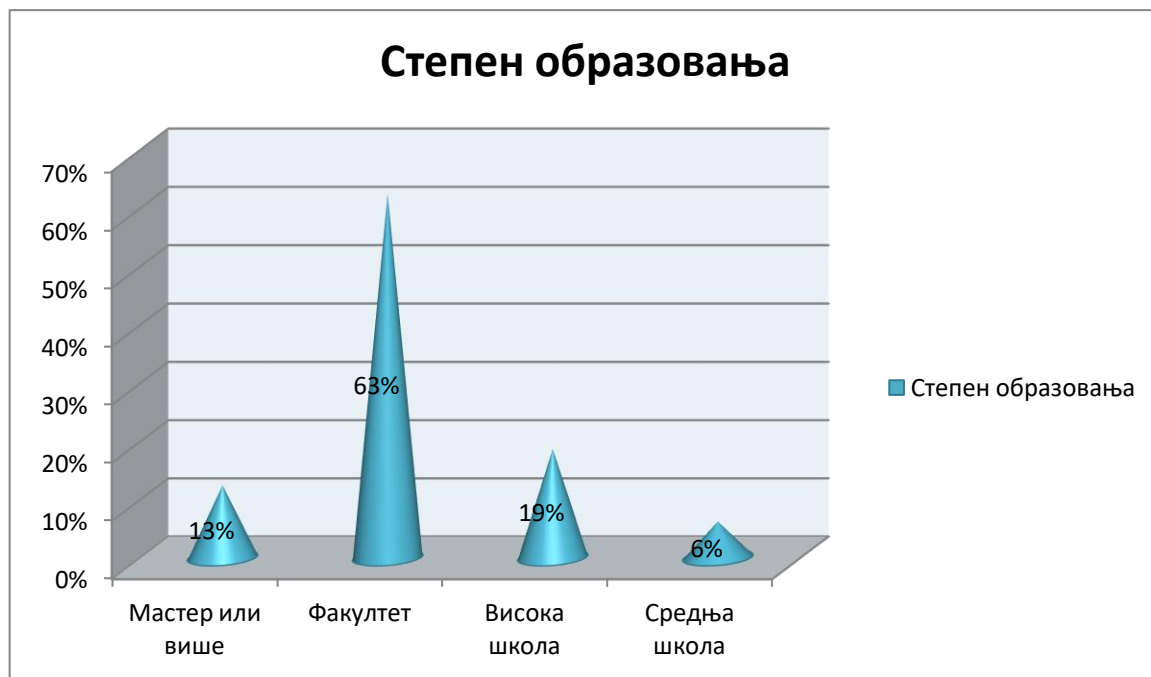
Резултати истраживања о демографским подацима васпитача у Предшколској установи „Радуловић М23“ у Чачку пружају важне увиде у њихов професионални профил, који је кључан за разумевање њихове улоге у употреби шаблона у ликовним активностима.

Графикон 1. Године радног стажа васпитача

Резултати *Графикона 1* показују да највећи број васпитача има 5–10 година радног искуства, што указује на одређени степен професионалне зрелости, али и на потребу за сталним усавршавањем. Васпитачи са овим радним искуством вероватно су већ упознати са различитим методама рада, али им је можда потребно додатно образовање или подршка у примени савремених приступа као што су шаблони. Ипак, постоји и значајан број васпитача са више од 10 година искуства, што указује на стабилан професионални тим који може бити користан за увођење нових метода, али и на важност оснаживања за нове трендове у образовању.

Графикон 2. Степен образовања васпитача

На *Графикону 2* видимо да васпитачи са факултетским образовањем чине већину у установи, што указује на висок ниво стручности у погледу теоријских и практичних знања. Ово је од великог значаја јер високо образовани васпитачи често имају шире разумевање педагошких метода и њихове примене. Међутим, присуство васпитача са средњом школом или високом школом показује потребу за подршком и стручним усавршавањем како би се уједначила стручност и осигурао висок квалитет образовања.

Значај ових података у контексту истраживања: Демографски подаци васпитача значајно утичу на примену различитих педагошких приступа, укључујући употребу шаблона у ликовним активностима. Професионални профил васпитача може утицати на њихову способност да адекватно примењују шаблоне као метод за подстицање креативности код деце. Васпитачи са више радног искуства и вишим степеном образовања вероватно ће боље разумети како шаблони могу бити коришћени као алат за структуру и инспирацију, али и како да избегну њихову прекомерну употребу која може ограничити слободно изражавање.

Практичне импликације: Разумевање демографског профила васпитача омогућава креирање ефикаснијих програма стручног усавршавања, усмерених на потребе које проистичу из њиховог радног искуства и образовања. На пример, за васпитаче са мање радног искуства, било би корисно организовати обуке које се

фокусирају на примену шаблона као подршке креативности. За васпитаче са више искуства, обуке би могле обухватити савремене методе које комбинују структуру и слободу у образовању, као и начине за увођење иновативних приступа.

Демографски подаци о васпитачима утичу на њихову способност да разумеју и примењују методе као што су шаблони у ликовним активностима. Стручност и искуство васпитача су важни за њихову ефикасност у подстицању креативности код деце, што је основни циљ овог истраживања. Стварање програма стручног усавршавања који узимају у обзир ове податке може значајно побољшати примену шаблона и других педагошких метода у предшколским установама.

2.5. Методе и поступци истраживања

Истраживање је засновано на теоријској анализи, дескриптивној методи, техници истраживања путем анкетирања и употреби анкетног упитника као инструмента истраживања.

Теоријска анализа обухвата проучавање релевантне научне и стручне литературе о употреби шаблона у ликовним активностима деце, њиховом утицају на креативност и улози васпитача у примени различитих приступа. Овај метод омогућава разумевање и контекстуализацију истраживања, као и постављање теоријског оквира за интерпретацију резултата.

Дескриптивна метода коришћена је за описивање и интерпретирање прикупљених података. Подаци су добијени анкетирањем васпитача који су дали своја мишљења о употреби шаблона, њиховом утицају на креативност деце, као и предностима и манама различитих приступа. На основу ових података, описано је стање у Предшколској установи „Радуловић М23“ у вези са датом темом.

За прикупљање података коришћена је техника анкетирања. Анкетни упитници су подељени 16 васпитачима из предшколске установе „Радуловић М23“ у Чачку, који су их попунили у року од седам дана.

Анкетни упитник је био главни инструмент за прикупљање података. Упитник је састављен од два дела. Први део се односи на демографске податке (пол, године радног стажа и степен образовања), док други део садржи 16 питања структурисаних у четири

групе у складу са задацима истраживања. Питања су укључивала понуђене одговоре, као и могућност дописивања „нешто друго“.

Резултати су приказани у апсолутним бројевима и процентима. Проценти су израчунати заокруживањем на две децимале. Укупни збир процената може се незнатно разликовати због заокруживања.

Овај приступ омогућио је систематично прикупљање и анализу података, што је било кључно за утврђивање утицаја шаблона на креативни развој деце и перцепција васпитача о овом.

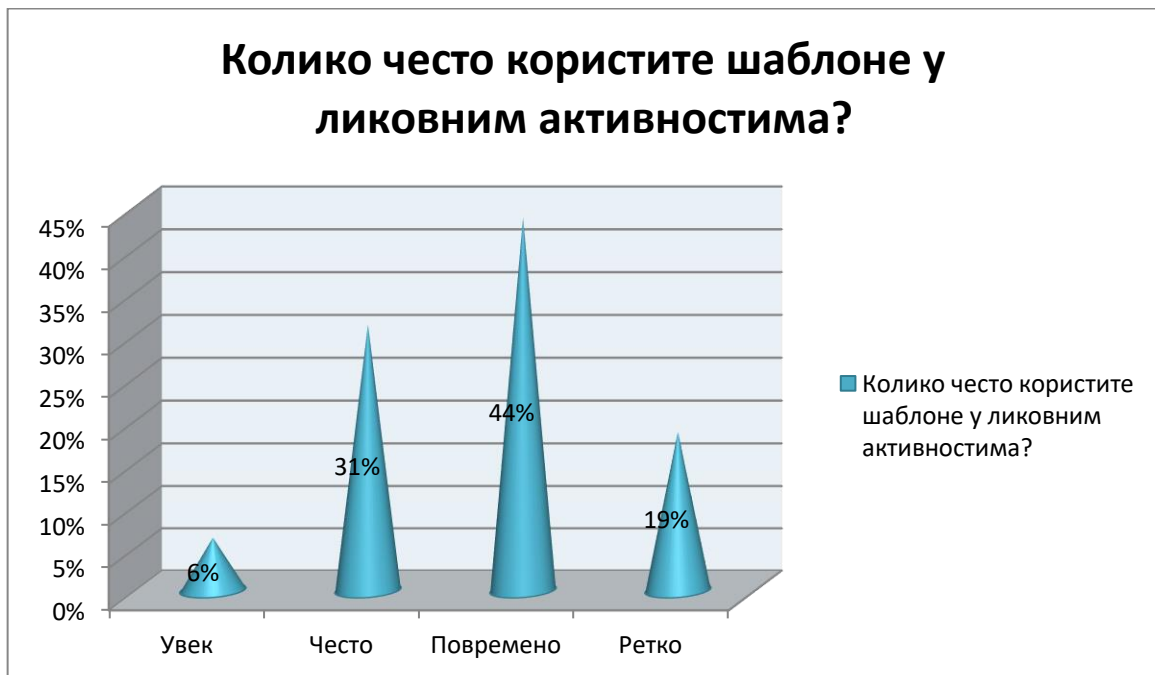
3. АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

3.1. Резултати са дискусијом

3.1.1. Анализа утицаја употребе шаблона на креативност деце

У овом делу истраживања анализирани су ставови васпитача о учесталости употребе шаблона у ликовним активностима и њиховом утицају на креативност деце. Истраживање се фокусирао на то да ли шаблони подстичу развој маште и оригиналности код деце, као и да ли имају позитиван или негативан утицај на њихов креативни развој. Анкетним питањима обухваћене су теме о учесталости примене шаблона, примећеним променама у креативности, степену доприноса шаблона развоју маште, као и конкретним примерима позитивног или негативног утицаја.

Резултати ових питања пружају детаљан увид у улогу шаблона у васпитно-образовној пракси и њихов утицај на подстицање или ограничавање децјег креативног изражавања.

Графикон 3. Учесталост коришћења шаблона у ликовним активностима

Мали број васпитача (18.75%) како је приказано на *Графикону 3* који ретко користе шаблоне вероватно преферирају методе које се фокусирају на слободно

стварање и интеракцију са различитим ликовним медијима. Ови васпитачи сматрају да су креативност и слобода изражавања важнији од структуре коју шаблони пружају. Њихова пракса вероватно стимулише деčју машту и самостално размишљање. Велики проценат васпитача (43.75%), користи шаблоне повремено што указује на балансиран приступ. Шаблони се користе као помоћни алати, који деци пружају структуру, али не доминирају у активностима. Васпитачи настоје да подстичу слободну креативност и експериментацију. Чести корисници (31.25%) шаблона виде их као неопходну помоћ у развоју основних вештина и техника. Овакав приступ је користан у фазама када деца развијају моторичке и когнитивне вештине, али треба водити рачуна да шаблони не ограниче деčју иницијативу и оригиналност. Мали проценат васпитача (6.25%) који увек користе шаблоне можда су превише зависни од структурираних активности. Иако је то корисно за одређене активности, може ограничити простор за слободно изражавање и креативност. Васпитачи треба да воде рачуна да деца не постану превише зависна од шаблона.

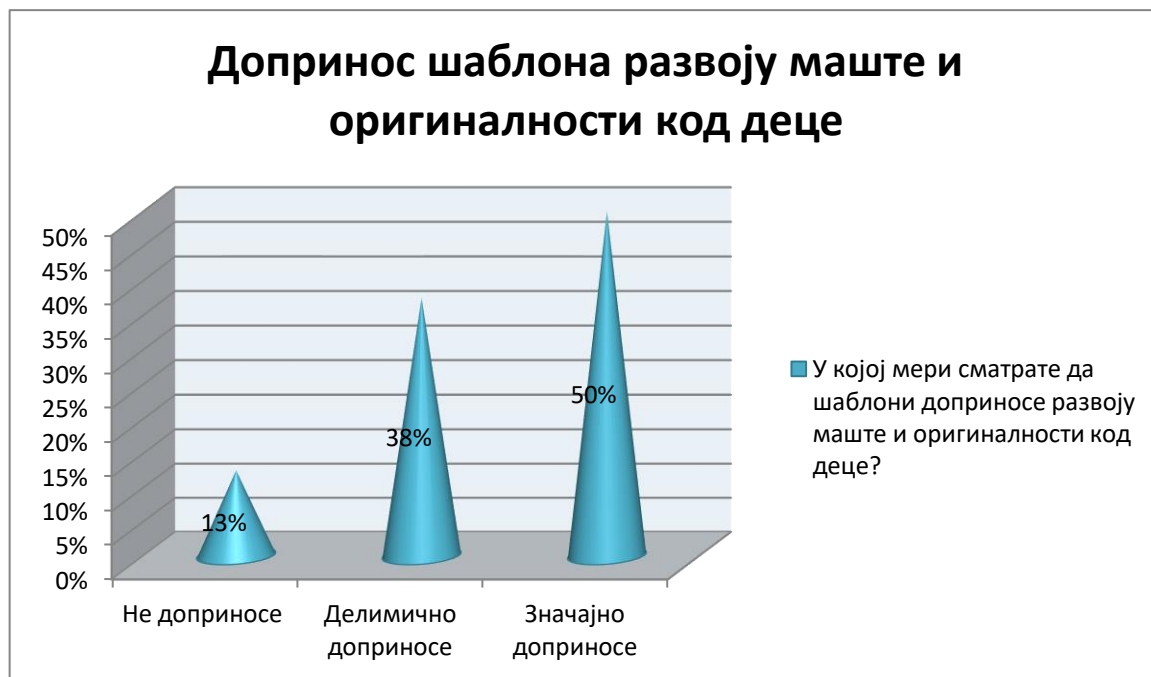
Резултати показују да већина васпитача користи шаблоне повремено или често, што указује на балансиран приступ. Шаблони се користе као помоћни алати, али не доминирају активностима. Васпитачи који користе шаблоне ретко или увек могу имати користи од додатних обука како би уравнотежили употребу шаблона и слободног стварања, чиме ће подстицати креативност деце.

Графикон 4. Промене у креативности код деце која најчешће користе шаблоне

У *Графикону 4* приказано је да половина васпитача (50%) приметила је позитивне промене у креативности деце која чешће користе шаблоне. Ови васпитачи верују да шаблони, када се користе као помоћни алат, пружају деци основну структуру која им помаже да се фокусирају на развој вештина. Поред тога, шаблони могу да подстакну децу да додају своје елементе и персонализују радове, што може довести до већег развоја креативности и иницијативе у стварању. У овим случајевима, шаблони су само полазна тачка која подстиче дечју машту и истраживање. Неки васпитачи (25%) сматрају да честа употреба шаблона доводи до негативних промена у креативности деце. Ови васпитачи примећују да деца која редовно користе шаблоне постају превише зависна од структурираних образаца и не истражују нове начине изражавања. То може ограничити иницијативу и оригиналност деце, јер они већ имају формализоване идеје о томе шта треба да раде. У овим случајевима, шаблони могу постати ограничење које спречава децу да разматрају нове могућности и приступе. Постотак васпитача (25%) који не примећују разлике у креативности код деце која чешће користе шаблоне указује да за неке групе деце шаблони не утичу на иницијативу или оригиналност. Могуће је да су деца која користе шаблоне уравнотежена у својој способности да истовремено користе структуру и истражују нове идеје, те да шаблони не ограничавају њихову креативност, већ им помажу да се усмере на развој вештина.

Резултати показују да употреба шаблона може имати позитиван утицај на креативност деце ако се користи као подршка и полазна тачка за слободно стварање. Међутим, ако се шаблони користе прекомерно, они могу довести до ограничења дечје иницијативе и оригиналности. Стога је важно да васпитачи пажљиво балансирају употребу шаблона и слободних активности како би подстакли креативни развој и истраживање.

Графикон 5. Допринос шаблона развоју маште и оригиналности код деце

Половина васпитача (50%) сматра да шаблони значајно доприносе развоју маште и оригиналности код деце, што је приказано на *Графикону 5*. Ови васпитачи верују да шаблони, када се користе као помоћни алат, могу пружити основну структуру која подстиче децу да истражују своје идеје и додају личне детаље. Шаблони помажу деци да започну свој рад, а затим им дају простор да се креативно изразе. На пример, деца могу да измене облик шаблона, додају боје, или комбинују више шаблона како би створила нешто ново. Овакав приступ подстиче креативност, јер шаблони служе као полазна тачка, али не ограничавају изражавање личних идеја. Велики број васпитача (37.5%) сматра да шаблони делимично доприносе развоју маште и оригиналности. Ови васпитачи признају да шаблони могу бити корисни за развој основних техника, али такође сматрају да честа употреба шаблона може ограничити креативност ако се не користе пажљиво. Шаблони могу деци помоћи да стекну основне вештине и разумеју принципе дизајна, али ако се не комбинују са слободним изражавањем, могу довести до површинског стварања. У овом случају, шаблони подстичу оригиналност у одређеним границама, али не омогућавају потпуно креативно истраживање. Мали проценат васпитача (12.5%) сматра да шаблони не доприносе развоју маште и оригиналности. Ови васпитачи верују да шаблони могу постати ограничење за креативност деце, јер деца могу постати превише зависна од структурираних образаца. У овим случајевима, деца могу развијати вештине на основу шаблона, али неће бити мотивисана да

истражују нове и оригиналне приступе. То може довести до стереотипних решења, где деца не осећају потребу да развијају своје личне идеје.

Резултати указују да шаблони могу значајно допринети развоју маште и оригиналности ако се користе као полазна тачка за слободно стварање. Међутим, ако се претерано ослањају на шаблоне, деца могу бити ограничена у свом креативном истраживању. Стога је важно да васпитачи комбинују шаблоне са слободним активностима које подстичу дечје оригиналне идеје и креативно размишљање.

На питање постављено васпитачима да опишу конкретан пример када је употреба шаблона позитивно или негативно утицала на дечју креативност, добили смо одговоре које смо приказали у *Табели 1*

1. Позитиван утицај (9 васпитача, 56.25%): Пример: Један васпитач је приметио да су деца која су користила геометријске обрасце као шаблоне успела да додају своје личне елементе, као што су звезде, боје и декоративни мотиви, чиме су направили креативне и оригиналне радове. У овом случају, шаблони су им помогли да започну рад, али су затим развили своје идеје и креативност. Пример: Друга васпитачица је истакла да су деца која су користила шаблоне људских фигура као полазну тачку додавала својим ликовима персонализоване детаље (нпр. различите фризури, боје одела), што је допринело развоју њихове креативности.

2. Негативан утицај (4 васпитача, 25%): Пример: Један васпитач је приметио да су деца која су често користила шаблоне људских фигура имала ограничену креативност. Деца су се углавном држала само структуре фигуре и нису додавала личне елементе или промене, што је довело до стереотипних радова без личног израза. Пример: Други васпитач је приметио да деца која су користила геометријске шаблоне нису истраживала различите облике и текстуре, већ су се само фокусирала на шаблон као основни облик, чиме су ограничила своју могућност да креативно размишљају.

3. Нема разлике (3 васпитача, 18.75%): Пример: Три васпитача су изјавила да шаблони, у њиховом искуству, нису утицали значајно на креативност деце. У овим случајевима, шаблони су коришћени као помоћни алат за организацију активности, али деца су и даље развијала своје креативне вештине без значајних промена у креативном изражавању.

Табела 1. Описује конкретне примере када је употреба шаблона позитивно или негативно утицала на дечју креативност

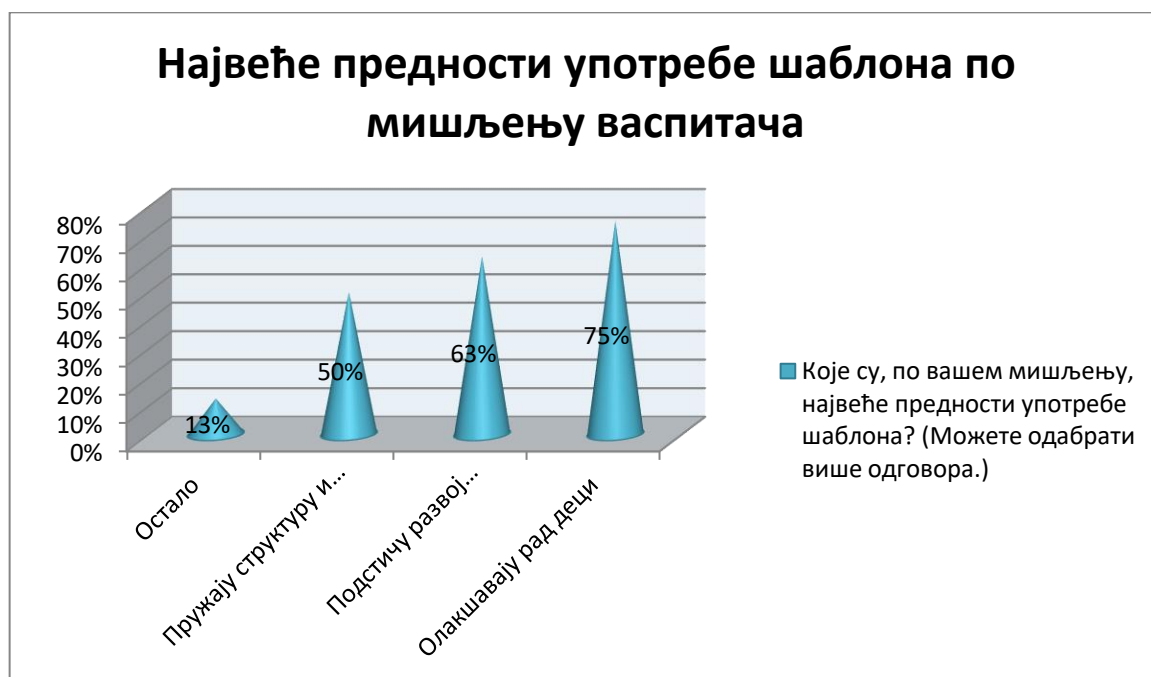
Категорија	Пример	Број васпитача	Процент (%)
Позитиван утицај	Деца су користила геометријске обрасце као шаблоне, али су додала своје личне елементе, као што су звезде, боје и декоративни мотиви, што је довело до креативних и оригиналних радова.	9 васпитача	56.25%
	Деца су користила шаблоне људских фигура као полазну тачку, али су додала персонализоване детаље као што су фризури и боје одела, што је подстакло креативност.		
Негативан утицај	Деца која су често користила шаблоне људских фигура нису додавала личне елементе или промене, што је довело до стереотипних радова без личног израза.	4 васпитача	25%
	Деца која су користила геометријске шаблоне нису истраживала различите облике и текстуре, чиме су ограничила своју креативност.		
Нема разлике	Шаблони су коришћени као помоћни алат, али деца су и даље развијала своје креативне вештине без значајних промена у креативном изражавању.	3 васпитача	18.75%

Дакле, резултати из *Табеле 1* показују да већина васпитача сматра да шаблони могу имати позитиван утицај на креативност, али само ако се користе као подршка за слободно истраживање. Употреба шаблона може ограничити креативност ако се користе превише строго, чиме се дечја иницијатива и оригиналност стављају у други план.

3.1.2. Перцепције васпитача о предностима и манама употребе шаблона

Овај део истраживања фокусира се на ставове васпитача о предностима и манама употребе шаблона у ликовним активностима. Питања су усмерена на то које аспекте употребе шаблона васпитачи сматрају најкориснијим за децу, као што су развој техничких вештина и пружање структуре. Такође, истражују се потенцијални изазови, укључујући ограничење маште и зависност деце од шаблона.

Додатно, обрађена је и тема обуке васпитача, како би се утврдило да ли постоји потреба за додатним усавршавањем у коришћењу шаблона као образовног алата. Резултати овог дела пружају шири контекст о улози шаблона у васпитно-образовној пракси и могућностима за њено унапређивање.

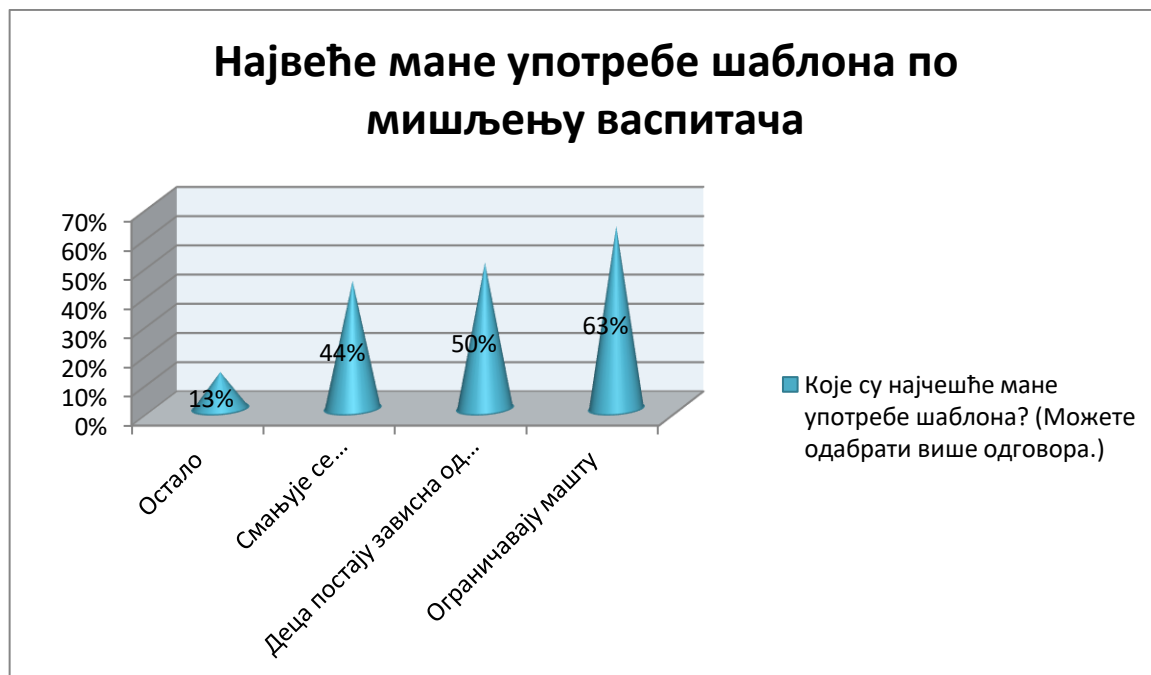

Графикон 6. Највеће предности употребе шаблона по мишљењу васпитача

Графикон 6 указује на то да већина васпитача (75%) сматра да је главна предност шаблона у томе што олакшавају деци да се укључе у ликовне активности. Шаблони пружају јасне смернице, што је посебно важно за млађу децу која тек развијају основне моторичке способности и потребну координацију. Многи васпитачи (62.5%) наводе да шаблони помажу деци у развоју прецизности, контроле покрета и разумевања простора. Ова предност је значајна јер деца уче основне технике које могу бити основа за њихов даљи уметнички развој. Половина васпитача (50%) истиче да шаблони дају структуру која помаже деци да остану фокусирана на задатак. Овај приступ посебно је користан за децу која могу бити мање организована или имају потешкоћа са дужим активностима. Неколико васпитача (12.5%) навело је специфичне предности као што су смиривање деце током активности и помоћ у брзом завршавању задатака, што је важно у групама са великим бројем деце.

Резултати показују да васпитачи у шаблонима виде значајне предности за подршку раду деце, развој техничких вештина и пружање структуре. Међутим, важно је

да се ове предности користе у комбинацији са активностима које подстичу слободну креативност како би се постигла равнотежа између структуре и маште.

Графикон 7. Највеће мане употребе шаблона по мишљењу васпитача

Већина васпитача (62.5%) сматра да је главни недостатак употребе шаблона у томе што могу ограничити дечју машту приказано је на *Графикону 7*. Када се деца ослањају на унапред дефинисане обрасце, мање су подстакнута да истражују и експериментишу са сопственим идејама, што може довести до мањег иновативног размишљања. Половина васпитача (50%) наводи да учестала употреба шаблона може довести до тога да деца постану зависна од структура. Уместо да сама креирају и истражују, деца могу развити навику да прате шаблон без покушаја да додају нешто своје, што ограничава њихову иницијативу. Значајан проценат васпитача (43.75%) примећује да шаблони могу смањити оригиналност дечјих радова, јер сви радови могу изгледати слично. Ово је посебно уочљиво у групним активностима где се сви радови заснивају на истом шаблону, што оставља мало простора за индивидуални израз. Неколико васпитача (12.5%) је навело додатне изазове, као што су недостатак времена за слободно стварање или потешкоће у мотивисању деце да пређу са шаблона на потпуно самостално креирање.

Резултати указују на то да шаблони могу бити користан алат, али је неопходно користити их умерено. Прекомерна употреба може довести до ограничења маште,

зависности од унапред дефинисаних структура и смањења оригиналности у дечјем изражавању. Васпитачи треба да комбинују употребу шаблона са активностима које подстичу слободну креативност, како би се подржао целовит развој дечјих способности.

Графикон 8. Ставови васпитача о доступности обуке за коришћење шаблона у ликовним активностима

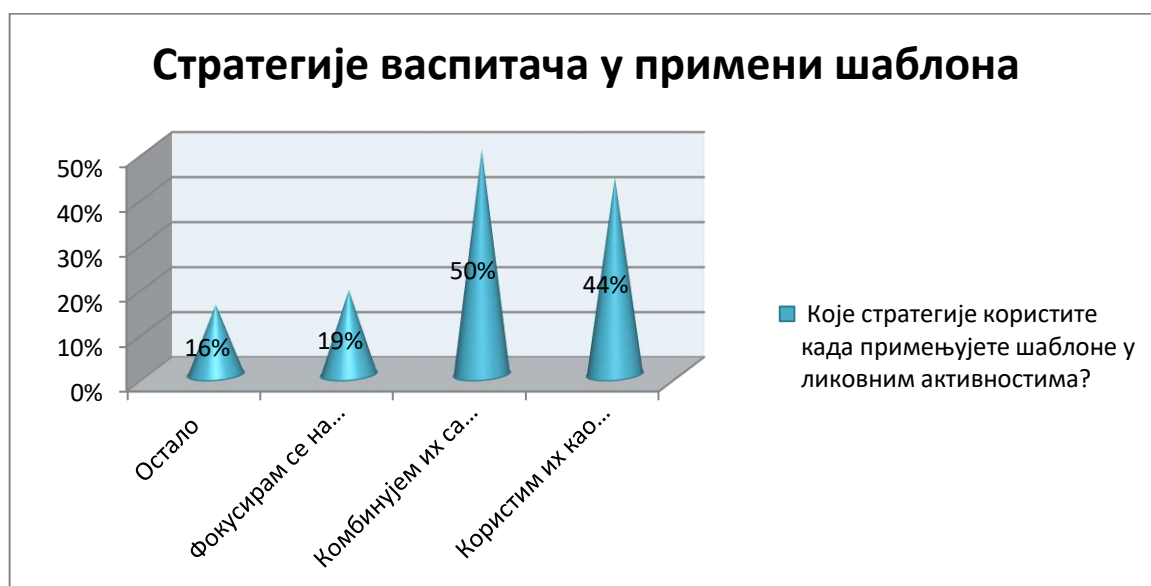
Како је приказано *Графиконом 8* мали број васпитача (31.25%) сматра да добијају довољно обуке за коришћење шаблона у ликовним активностима. Ови васпитачи вероватно имају приступ програмима професионалног усавршавања који укључују технике за примену шаблона на начин који подстиче креативност деце. Већина васпитача (56.25%) верује да не добијају довољно обуке за коришћење шаблона. Ово може указивати на потребу за додатним едукацијама и радионицама које би помогле васпитачима да разумеју како да ефективно користе шаблоне, истовремено подстичући слободно стварање и оригиналност код деце. Неколико васпитача (12.5%) је неодлучно у погледу обуке, што може указивати на то да нису имали јасно дефинисане прилике за учење о коришћењу шаблона или да нису сигурни у то како би таква обука могла изгледати.

Већина васпитача сматра да постоји недостатак обуке у вези са употребом шаблона у ликовним активностима. Ово указује на потребу за развијањем програма професионалног усавршавања који би обезбедили васпитачима алате и технике за балансирање између структурисаних активности и подстицања креативности код деце.

3.1.3. Ефективност различитих приступа у коришћењу шаблона

Овај део истраживања истражује стратегије које васпитачи користе приликом примене шаблона у ликовним активностима, као и њихове перцепције о ефикасности ових метода у односу на потпуно слободне активности. Такође, анализира се како деца реагују на активности које укључују шаблоне, са циљем да се стекне бољи увид у то које приступе васпитачи сматрају најуспешнијим за подстицање креативности и задовољства код деце.

Резултати овог дела доприносе разумевању како различити начини примене шаблона могу утицати на укљученост, ентузијазам и креативни развој деце у васпитно-образовним активностима.

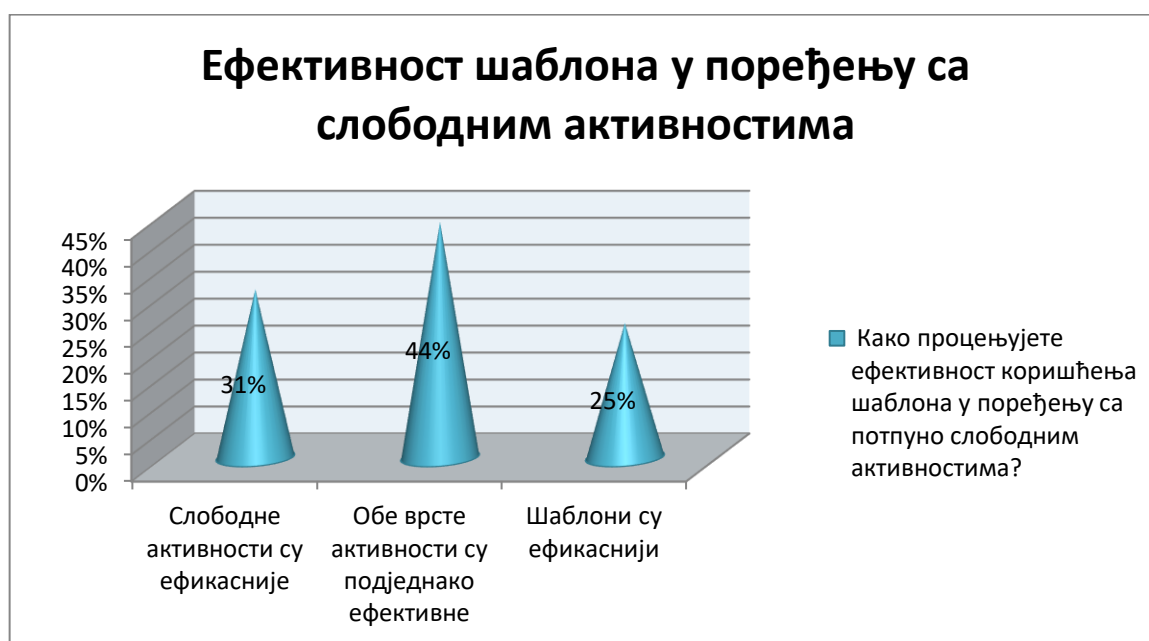

Графикон 9. Стратегије васпитача у примени шаблона у ликовним активностима

Значајан број васпитача (43.75%), користи шаблоне као полазну тачку за слободно украшавање приказује *Графикон 9*. Ова стратегија омогућава деци да започну са структуром, али их подстиче да додају своје детаље, боје и декорације, што доприноси развоју маште и оригиналности. Половина васпитача (50%) примењује шаблоне у комбинацији са активностима које омогућавају слободно стварање. Овај приступ омогућава баланс између структуре и креативности, чиме се подстиче дечја самосталност у раду и развој иновативних решења. Мањи број васпитача (18.75%) усмерава активности на постизање техничке прецизности и савршенства у изради. Иако ова стратегија може бити корисна за развој моторичких и когнитивних вештина, она

има ограничен утицај на креативни израз деце. Неколико васпитача (12.5%) навело је алтернативне приступе, као што је коришћење шаблона за активности које укључују интеграцију више области (нпр. природа и уметност) или као средство за смиривање деце током групног рада.

Резултати указују да већина васпитача комбинује шаблоне са слободним активностима или их користи као основу за украшавање, што подстиче баланс између структуре и слободе. Ово показује да шаблони могу бити користан алат, али њихова ефективност зависи од начина примене и степена слободе који се даје деци.

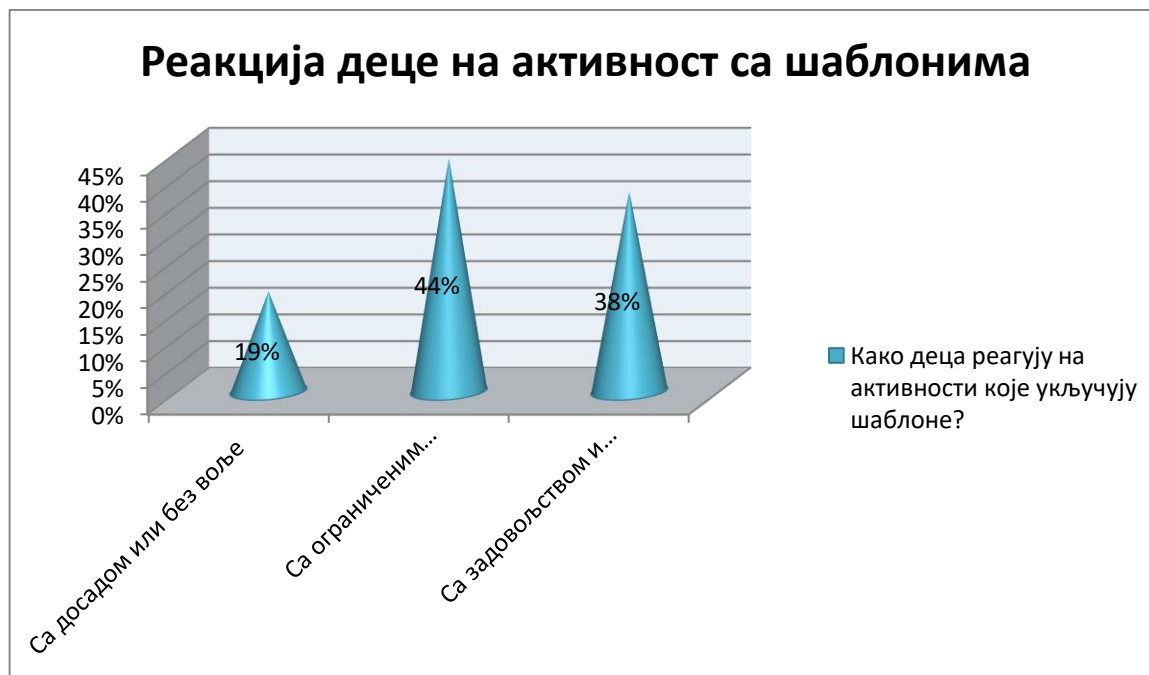

Графикон 10. Ефективност шаблона у поређењу са слободним активностима

На Графикону 10 се примећује да четвртина васпитача (25%) сматра да су шаблони ефикаснији, јер помажу деци да развију техничке вештине, фокусирају се на задатак и заврше активности у одређеном временском оквиру. Овај приступ може бити користан за учење основних облика, структура и прецизности. Највећи број васпитача (43.75%) сматра да су обе врсте активности подједнако ефикасне када се користе у различитим контекстима. Шаблони помажу у развоју структуре и вештина, док слободне активности подстичу машту и креативност. Васпитачи који су дали овај одговор вероватно примењују комбиновани приступ који зависи од потреба деце и циљева активности. Трећина васпитача (31.25%) преферира слободне активности јер сматрају да оне подстичу машту, оригиналност и дечју иницијативу. Слободне

активности омогућавају деци да истражују и изражавају своје идеје без ограничења, што је кључно за развој њихових креативних способности.

Резултати показују да васпитачи вреднују оба приступа, али да их примењују у зависности од циљева активности. Важно је пронаћи равнотежу између структуре и слободе, јер оба приступа могу бити корисна за различите аспекте развоја деце.

Графикон 11. Како деца реагују на шаблоне у ликовним активностима

Графикон 11 приказује да око трећине васпитача (37.5%) примећује да деца реагују са задовољством и ентузијазмом на активности које укључују шаблоне. Ови васпитачи сматрају да шаблони пружају децу подршку и помажу им да се осећају сигурно у свом раду, што подстиче њихово интересовање и мотивисаност. Већи проценат васпитача (43.75%) истиче да деца реагују са ограниченим интересовањем на активности са шаблонима. Иако шаблони могу пружити структуру и фокус, нека деца могу осећати да су ограничена у својој креативности и слободном изражавању, што може довести до мањег ентузијазма у раду. Мали број васпитача (18.75%) извештава да деца реагују са досадом или без воље на активности које укључују шаблоне. Ово може указивати на то да нека деца нису заинтересована за структуриране активности и да им је потребно више слободног простора за креативно истраживање и експериментацију.

Резултати показују да већина васпитача примећује ограничено интересовање за активности са шаблонима, али постоји и значајан проценат васпитача који сматрају да

деца реагују са ентузијазмом. Ови налази наглашавају потребу за балансирањем између структурираног приступа и слободног стварања како би се одржао интерес и подстакла креативност.

3.1.4. Предлог стратегија за оптимално коришћење шаблона

Овај део истраживања истражује ставове васпитача о оптималном коришћењу шаблона у ликовним активностима, као и стратегијама које могу бити најуспешније за подстицање креативности и креативног изражавања деце. Питања се фокусирају на идеје које васпитачи препоручују за баланс између структуре коју шаблони пружају и слободе која је потребна за креативне активности. Такође, истражује се могућност комбиновања шаблона са слободним стварањем како би се побољшала ефективност у учењу и развоју дечјих вештина и способности.

Резултати овог дела ће допринети дефинисању стратегија које ће помоћи васпитачима да максимално искористе предности шаблона, истовремено подстичући дечју иницијативу и машту.

Табела 2. Преглед стратегија које су препоручили васпитачи за оптимално коришћење шаблона у ликовним активностима.

Стратегије	Број васпитача	Процент (%)
Комбиновати шаблоне са слободним стварањем	9	56.25%
Дати деци слободу да персонализују шаблоне са својим детаљима	7	43.75%
Использовати шаблоне као полазну тачку за експериментисање	6	37.5%
Корисити шаблоне за развој основних техника, али не као централни фокус	5	31.25%
Дати више простора за самостално истраживање уз минималну употребу шаблона	3	18.75%

Из Табеле 2 долазимо до резултата следећих:

1. Комбиновати шаблоне са слободним стварањем (56.25%): Већина васпитача препоручује комбиновање шаблона са слободним стварањем, како би се одржао баланс између структуре и креативности. Шаблони могу пружити деци основу и помоћ у

развоју основних вештина, али је важно да деца имају простора да додају свој лични печат и истраже нове идеје.

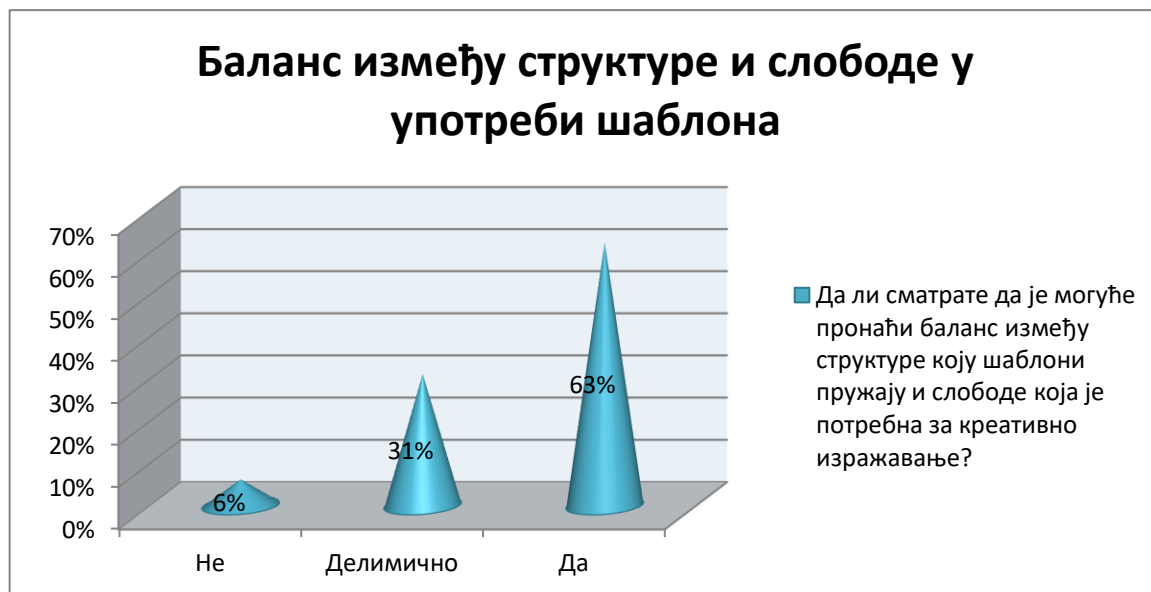
2. Дати деци слободу да персонализују шаблоне са својим детаљима (43.75%): Деца би требало да имају слободу да персонализују шаблоне додавањем својих детаља, као што су боје, обрасци, или декоративни елементи. Ово ће им омогућити да развију своју креативност и оригиналност, а не да се ослањају само на структуру шаблона.

3. Испољавати шаблоне као полазну тачку за експериментисање (37.5%): Неколико васпитача истиче да шаблони треба да буду покретачка тачка за експериментисање. На овај начин, шаблон може да служи као почетни образац који деца затим развијају и мењају, истражујући различите могућности и технике.

4. Корисити шаблоне за развој основних техника, али не као централни фокус (31.25%): Неколико васпитача препоручује да шаблони буду коришћени за развој основних техничких вештина (нпр. сечење, бојење, цртање), али не као централни део активности. Важно је да деца имају времена и простора да се ослободе шаблона и развијају своје идеје.

5. Дати више простора за самостално истраживање уз минималну употребу шаблона (18.75%): Мали број васпитача препоручује да се деци да што више слободе у активностима уз минималну употребу шаблона. Ова стратегија је усмерена на подстицање потпуне слободе изражавања, где деца сами истражују и стварају без претходно дефинисаних структура.

Резултати показују да је најчешћа препорука баланс између структуре коју шаблони пружају и слободе коју деца треба да имају за креативно изражавање. Комбиниовање ових приступа може помоћи да се подстакне развој и техничких вештина и креативности.

Графикон 12. Перцепције васпитача о балансу између шаблона и креативног изражавања

Графикон 12 приказује да већина васпитача (62.5%) сматра да је могуће пронаћи баланс између структуре коју шаблони пружају и слободe која је потребна за креативно изражавање. Ови васпитачи верују да шаблони могу бити корисни као полазна тачка која подстиче структуру, али такође остављају простор за креативност и индивидуално изражавање. Неки васпитачи (31.25%) сматрају да је пронаћи баланс делимично могуће. Они верују да је важно комбиновати структуру и слободу, али су свесни да постоји ризик да шаблони постану ограничење за дечју креативност ако се користе превише строго. Мали број васпитача (6.25%) сматра да је тешко пронаћи баланс између структуре и слободe. Они сматрају да шаблони често ограничавају дечју слободу изражавања и креативност, чиме постају неефикасни за подстицање креативног размишљања.

Резултати показују да већина васпитача верује да је могуће пронаћи баланс између структуре и слободe, али са пажљивим приступом. Баланс између употребе шаблона и слободног стварања може бити кључан за подстицање и техничког развоја и креативности деце.

Табела 3 приказује предлоге идеја за активности које комбинују употребу шаблона и слободног стварања.

Табела 3. Стратегије васпитача за оптимално коришћење шаблона у ликовним активностима

Предложене активности	Број васпитача	Процент (%)
Користити шаблон као основу, али дозволити деци да додају своје детаље и персонализују рад	8	50%
Комбиновање шаблона са активностима где деца сами креирају додатне елементе (нпр. позадине, украси)	7	43.75%
Користити шаблоне за структуру, али деца добијају слободу у избору боја, форми или техника	6	37.5%
Почети са шаблоном, али дозволити деци да експериментишу са различитим материјалима и техникама	5	31.25%
Шаблон као основа за групни рад, али деца добијају слободу да додају своје идеје и радове	4	25%

Табела 3 даје следеће резултате:

1. Користити шаблон као основу, али дозволити деци да додају своје детаље и персонализују рад (50%): Највише васпитача препоручује коришћење шаблона као основе, али са слободом да деца додају своје персонализоване детаље, као што су декоративни мотиви, боје, или елементи који одражавају њихову креативност. Ово даје структуру, али такође подстиче машту и оригиналност.
2. Комбиновање шаблона са активностима где деца сами креирају додатне елементе (43.75%): Многи васпитачи препоручују да се шаблони комбинују са активностима где деца користе слободне елементе (нпр. украсе или текстуре) да би створили сложене радове. Овакав приступ омогућава им да и даље имају основу, али и да развијају своје креативне способности.
3. Користити шаблоне за структуру, али деца добијају слободу у избору боја, форми или техника (37.5%): Шаблони се могу користити за пружање структуре у

активностима, али деца имају слободу да бирају боје, облике и технике које ће користити, чиме се стимулише креативност и омогућава израз индивидуалности.

4. Почети са шаблоном, али дозволити деци да експериментишу са различитим материјалима и техникама (31.25%): Неке активности могу започети са шаблоном, али да деца затим имају слободу да експериментишу са различитим материјалима и техникама, као што су колаж, песак или бојење, што им омогућава да се изразе на различите начине.

5. Шаблон као основа за групни рад, али деца добијају слободу да додају своје идеје и радове (25%): Неколико васпитача предложило је да се шаблон користи као основа за групни рад, али деца имају слободу да додају своје идеје и радове који ће се интегрисати у групни пројекат, чиме се развија колаборација и креативност у групи.

Резултати показују да већина васпитача препоручује баланс између структуре коју шаблони пружају и слободе која је потребна за креативно изражавање. Стратегије које комбинују шаблоне са активностима слободног стварања подстичу иновације, оригиналност и развој вештина.

3.2. Практичне импликације и препоруке

3.2.1. Компаративна анализа ставова васпитача и родитеља

Компаративна анализа ставова васпитача и родитеља у вези са употребом шаблона у ликовним активностима може пружити дубљи увид у различите погледе на утицај шаблона на развој дечје креативности. У овом делу истраживања, поређење ставова ова два различита контекста – васпитачког и родитељског – омогућава боље разумевање њихових различитих перспектив и како они утичу на примену шаблона у образовању.

Перцепције васпитача - У васпитно-образовном раду у предшколским установама, васпитачи често користе шаблоне као средство за структурирање ликовних активности, али такође и као подршку за развој основних моторичких и техничких вештина. Васпитачи, према резултатима истраживања, имају тенденцију да виде шаблоне као корисне алате за пружање основе која деци помаже да разумеју основне принципе композиције и технике, али такође наглашавају потребу за балансирањем са слободним стваралаштвом. Често истичу да шаблони пружају сигурност деци, али постоји опасност да они ограниче креативност ако се користе у прекомерно

структурисаним активностима, где деца немају простора за персонализацију или иновацију.

Перцепције родитеља - Родитељи, с друге стране, имају тенденцију да шаблоне виде као корисне у смислу развоја дисциплине и вештина које деца уче, али често могу бити склонији да нагласе важност слободног изражавања. Многи родитељи изражавају забринутост да прекомерно коришћење шаблона може ограничити креативност њихове деце, те да би било корисно увести активности које подстичу потпуно слободно и индивидуално изражавање. Родитељи често наглашавају важност стварања услова који подстичу децу на истраживање и експериментисање, чиме се развија њихова креативност и самосталност.

Разлике у ставовима - Кључне разлике између ставова васпитача и родитеља често се огледају у степену поверења у структуру коју шаблони пружају. Васпитачи, који су обавезни да прате педагошке стандарде, често виде шаблоне као неопходан алат за организовање активности и учење основних вештина. У поређењу са тим, родитељи су више усмерени на развој индивидуалности и слободе деце, што може довести до већег нагласка на активности које не укључују шаблоне.

Из разлика у овим ставовима произлази потреба за стварањем балансираног приступа који комбинује користи које шаблони пружају за развој основних техничких вештина са слободним креативним изражавањем које подстиче личну оригиналност деце. За овај баланс је неопходно укључити како васпитаче, тако и родитеље у процес дефинисања образовних стратегија које најбоље подржавају све аспекте развоја дечје креативности.

Компаративна анализа ставова васпитача и родитеља о употреби шаблона у ликовним активностима показује да оба контекста препознају важност шаблона, али са различитим акцентима. Док васпитачи истичу значај шаблона за развој техничких вештина и структуре, родитељи наглашавају значај слободног стваралаштва и индивидуалног изражавања. Потребно је развијати методе које ће интегрисати ова два аспекта, како би се деци омогућило да развијају све своје потенцијале у контексту уметничког стваралаштва.

3.2.2. Практичне препоруке за унапређење образовне праксе

На основу налаза истраживања који су показали значај баланса између структуре и слободе у употреби шаблона, овај део ће се фокусирати на конкретне препоруке за унапређење образовне праксе у предшколским установама. Основни циљ је да се шаблони користе на начин који подстиче креативност деце, а истовремено развија техничке вештине и помаже у структурирању активности.

Интеграција шаблона као помоћних алата, а не као основног средства - Препорука је да се шаблони користе као подршка активности, а не као главни фокус. Када се деци дозволи да користе шаблоне као основну линију, али са довољно простора да додају своје елементе, то омогућава балансирање техничког усавршавања и слободног изражавања. Васпитачи би требало да користе шаблоне као полазну тачку која стимулише дечју креативност, али да избегавају претерано зависно коришћење шаблона који могу ограничити њихову машту.

Развој активности које комбинују шаблоне и слободно стварање - Препоручује се развијање активности које комбинују шаблоне са слободним стварањем. На пример, шаблон може бити основа за цртање, али деца треба да имају слободу да додају свој дизајн, боје или украсне елементе, што стимулише њихову креативност. Поред тога, активности које укључују шаблоне треба да се организују тако да деца имају могућност да експериментишу и мењају структуру шаблона по својој вољи, чиме се подстиче иновација.

Примена шаблона у различитим контекстима - Шаблони могу бити интегрисани у различите контексте који не само да подстичу техничке вештине, већ и развијају дечје креативне способности. На пример, уметничке активности могу бити обогаћене примјеном шаблона који илуструју концепте као што су симетрија, облик, или боје, али тако да деца могу истраживати различите могућности унутар ових шаблона. Укључивањем различитих типова шаблона – од једноставних до комплекснијих – деца ће имати прилику да разраде своје идеје и истраже различите приступе креативном решавању проблема.

Размена искустава између васпитача и родитеља - Важан аспект унапређења образовне праксе је јачање комуникације између васпитача и родитеља о начину коришћења шаблона. Препоручује се редовно размењивање искустава и резултата

активности које укључују шаблоне, како би се осигурало да оба контекста – кућно и образовно окружење – доприносе развоју креативности. Родитељи треба да буду упознати са користима шаблона, али и са важностима слободног изражавања, те се препоручује организовање радионица или састанака који ће укључити и родитеље у активности са шаблонима, чиме се ствара јединствен приступ који подстиче креативност.

Оцене и индивидуализован приступ - Васпитачи треба да буду обучени да процене индивидуалне потребе и способности сваког детета када користе шаблоне. Не свако дете има исту потребу за структуром, те некимa може бити потребно више слободе у изражавању, док другим деци шаблони могу бити веома корисни. Ова индивидуализација приступа ће помоћи да се деца осећају укључено и подстакну на креативни рад.

Подстицање самосталности и самопоуздања - Кроз употребу шаблона који дозвољавају персонализацију, деца развијају самопоуздање и самосталност у стварању. Препорука је да васпитачи пружају простора деци да се сами одлучују о томе како ће користити шаблоне и који детаљи ће бити додати, чиме се стимулише њихова независност и креативно размишљање.

Периодична процена ефеката коришћења шаблона - Препоручује се да васпитачи редовно процењују ефекте употребе шаблона на развој креативности деце. Ова процена може укључивати посматрање како деца користе шаблоне, да ли се њихова креативност развија, и да ли шаблони имају позитиван или негативан утицај на њихову способност да размишљају изван оквира. Редовне процене ће омогућити васпитачима да прилагоде свој приступ и осигурају да шаблони остају подстицајни алати.

Унапређење образовне праксе кроз оптималну употребу шаблона подразумева балансирање структурних елемената шаблона са слободом изражавања и истраживања. Шаблони треба да буду подршка, а не ограничавање, и да омогуће деци да развијају своје креативне способности. Комбинацијом шаблона са активностима које стимулишу самостално размишљање и слободно стварање, васпитачи могу значајно допринети развоју креативности деце.

3.2.3. Студије случаја из праксе

У овом делу разматрамо конкретне студије случаја из праксе у којима су шаблони интегрисани или искључени у сврху развоја креативности деце. Примери ће показати како је употреба шаблона у разним активностима утицала на дечје стваралачке процесе и које су предности или изазови на које су наишли васпитачи и деца.

Студија случаја 1: Цртање са шаблоном – Шаблон као основа, али са слободним додацима

Циљ активности: Развити креативне и уметничке способности деце користећи шаблон као основу за цртање, али са слободом да се додају лични детаљи и украси.

Активност: Васпитачи су деци пружили шаблон облике животиње (петао, пас, мачка) као полазну тачку, али су деца била охрабрена да додају боје, текстуре и украсне елементе по својој вољи. Васпитачи су се потрудили да деци покажу разне технике за допуну шаблона, али су оставили простор за њихову креативност.

Фотографије 1. Радови деце по цртање са шаблоном

Резултати: Деца су користила шаблон као основну структуру, али су одлично развила своје идеје. Деца су користила различите боје за додавање узорака на тела животиња. У овом примеру, шаблон је био полазна тачка која није ограничавала, већ је подстакла децје размишљање и експериментисање са новим елементима.

Интеграција шаблона у оваквим активностима показала се као веома успешна јер је омогућила деци да комбинују структуру и слободно стварање, што је стимулисало њихову креативност. Овакве активности могу се наставити уз додатно изазивање деце да разрађују и промене основу шаблона.

Студија случаја 2: Креирање игара и прича – Шаблон као оквир за причу

Циљ активности: Развити креативно писање и размишљање код деце кроз употребу шаблона за креирање прича или игара.

Активност: Деца су добила шаблон који је садржао неке основне елементе као што су „главни јунак“, „место радње“ и „конфликт“. Тада су им дате слободне руке да додају детаље као што су име јунака, изазови које ће он превазићи, и развој приче. На крају су деца поделила своје приче са групом.

Фотографије 2. Шаблон као оквир за причу

Резултати: Деца су користила шаблон као оквир, али су у њему веома успешно развила сопствене идеје. Једно дете је направило причу о змају који је спасавао људе од поплава, док је друго дете створио причу о малом ванземаљцу који је учио како да буде љубазан. У овом случају, шаблон је помогао деци да се усмеравају, али није ограничио њихову машту, јер су могла да додају елементе који су их лично инспирисали.

Ова активност показала је како шаблон може бити веома користан као основа за развој креативног писања и причања. Чим се деци пружи основни оквир, њихова креативност има простор да се развије и даље. Ово је одличан пример како шаблони могу бити коришћени као алат који подстиче, а не ограничава, креативност.

Студија случаја 3: Ликовне активности – Шаблон као метод за учење о облицима

Циљ активности: Подучити децу о геометријским облицима кроз употребу шаблона и њихову примену у стварању различитих уметничких дела.

Активност: Деца су добила шаблоне различитих геометријских облика (круг, квадрат, троугао), са задатком да користе те облике за стварање слика. На пример, деца су користила кругове за сликање сунца, квадрате за куће, а троуглове за кровове. Пошто су научила основне облике, следећи корак је био да додају боје, текстуре и друге елементе, као и да мењају облике у различите објекте.

Фотографије 3. Шаблон као метод за учење о облицима

Резултати: Деца су веома уживала у овим активностима јер су имале могућност да комбинују основе геометрије са својом уметничком изражајношћу. На пример, једно дете је од троугла направило планину, а кругове је користило као дио уметничког апстрактног дизајна. Шаблон је био користан као средство за учење основа, али је остављао довољно простора за креативну интерпретацију.

Ова активност показала је како шаблони могу бити веома корисни у настави, посебно када су користе као средство за учење нових концепата. Шаблон је служио као основа, али деца су имала слободу да развијају и прилагођавају своје идеје, што је подстакло њихову креативност и иновацију.

Студија случаја 4: Креирање фигура од теста – Модле као шаблон за креативност

Циљ активности: Развити фину моторику, креативност и вештине визуелног изражавања код деце кроз употребу теста и модли као основних алата за обликовање.

Активност: Деца су добила тесто направљено од брашна, воде и соли, заједно са модлама у облику животиња, геометријских облика и природних мотива. Уз помоћ

васпитача, кренули су са базичним обликовањем по модлама, али су имали и слободу да додају детаље и персонализују своје креације. На пример, дечак је од модле у облику рибе направио „сирену“ додајући реп од теста и украсе бојама за храну. Девојчица је од геометријских облика креирала „тврђаву“, комбинујући троуглове и квадрате у занимљиву композицију.

Фотографије 4. Модле као шаблон за креативност

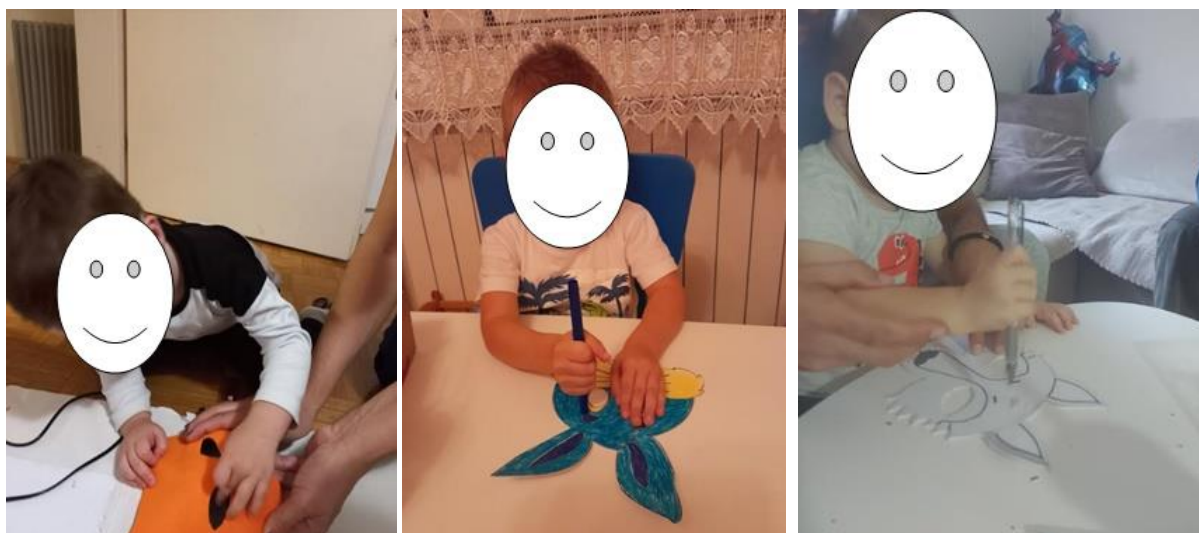
Резултати: Деца су веома успешно користила модле као полазну тачку, али су их даље надоградили својим идејама. Њихова машта је била видљива у креацијама попут „шуме са животињама“ или „летећег града“, „лептира“, „јелке“ који је настао комбинацијом више модли. Тесто као материјал показало се веома корисним, јер је лако обликовати, што је помогло и најмлађима да учествују.

Ова активност је показала како једноставни алати попут теста и модли могу постати оквир за изражавање креативности код деце. Модле су пружиле структуру која је усмеравала децу, али их није ограничила, јер су имале слободу да додају своје елементе. На овај начин развијена је и креативност и фина моторика, а кроз групни рад деца су унапредила и комуникацијске вештине.

Студија случаја 5: Шаблони маски животиња и цртаних јунака

Циљ активности: Подстаћи креативност и сарадњу између деце и родитеља кроз заједничку израду и украшавање маски на тему животиња и цртаних јунака.

Активност: Деца су у вртићу добила задатак да са својим родитељима код куће направе и украсе маске користећи припремљене шаблоне. Васпитачи су обезбедили шаблоне маски животиња (нпр. мачка, медвед, сова) и познатих цртаних јунака, као и основне инструкције за рад. Родитељи и деца су имали слободу да користе различите материјале који су им били доступни код куће: папир у боји, фломастере, сјајни лепак, перлице, вуницу и остале украсне елементе. На пример, једна породица је маску медведа украсила додавањем вештачког крзна, док је друга маску сове претворила у „ноћну сову“ са шљокицама које су представљале звезде. На крају недеље, деца су донела своје маске у вртић, где су их презентовала групи и организовала кратку игру улога користећи маске.

Фотографије 5. Маске као резултат сарадње родитеља и деце

Резултати: Родитељи и деца су уживали у заједничком времену, што је ојачало њихову међусобну повезаност. Маске су одразиле креативност и индивидуалност сваког детета и његове породице. Деца су била поносна што су представила своје радове и научила како да кроз игру у групи изразе различите улоге и емоције.

Ова активност је показала како заједнички рад деце и родитеља на креативним задацима може бити значајан за развој маште, креативног размишљања и емоционалних веза. Шаблони маски су се показали као одличан полазни алат који омогућава персонализацију и изражавање, истовремено пружајући деци прилику да се кроз игру повежу са породицом и вршњацима.

ЗАКЉУЧАК

У овом истраживању, фокус је био на анализи употребе шаблона у ликовним активностима у предшколским установама, са циљем да се истраже перцепције васпитача о њиховом утицају на креативност деце. Резултати су показали да шаблони имају значајну улогу у структурирању ликовних активности, али њихова ефикасност зависи од начина на који се користе. Кључни налази истраживања указују на потребу за пажљивим балансирањем структуре коју шаблони пружају и слободе која је неопходна за развој креативности и оригиналности код деце.

На основу анализе података, већина васпитача сматра да шаблони имају позитиван утицај на развој дечјих вештина, али само ако се користе као помоћни алат који даје дечијем раду структуру. Када се деци омогући да додају своје детаље и персонализују шаблоне, то стимулише њихову машту и креативност. Међутим, важно је нагласити да прекомерна зависност од шаблона може ограничити креативност, јер деца постају све више зависна од унапред дефинисаних структура, чиме губе способност да размишљају ван задатих оквира.

Такође, из резултата истраживања произилази да већина васпитача верује да је могуће пронаћи баланс између употребе шаблона и слободног стварања. Овај баланс подразумева да шаблони могу бити корисни за развој основних техничких вештина, као што су координација и прецизност, али да деца истовремено имају слободу да истражују и изражавају своје идеје. Слободне активности које омогућавају креативно истраживање доприносе развоју креативности, док шаблони помажу у изградњи основа за будући развој.

Перцепције васпитача о предностима и манама шаблона такође су показале да се шаблони често користе за пружање структуре, али да они могу ограничити машту и оригиналност. Многи васпитачи истичу да шаблони могу помоћи деци да остану фокусирана на задатак, али такође наглашавају важност да се деци омогући да додају своје елементе, чиме се ствара простор за слободно изражавање.

У погледу перцепција васпитача о томе како деца реагују на активности које укључују шаблоне, резултати су показали мешовите реакције. Деца реагује са задовољством и ентузијазмом када су шаблони коришћени као основа за слободно

украшавање и персонализацију, али постоје и ситуације у којима деца показују ограничено интересовање или чак досаду, нарочито ако су шаблони примењени на начин који не дозвољава довољно простора за креативно истраживање.

Након анализе ефикасности различитих приступа употреби шаблона, истраживање је показало да се шаблони могу користити као корисни алати за развој техничких вештина, али треба их комбиновати са активностима које подстичу слободно стварање. Кључ је у балансу – шаблони не треба да буду примарни фокус активности, већ само подршка која помаже деци да се фокусирају и усмере, али без ограничавања њихове креативности.

Ограничења овог истраживања укључују ограничен узорак васпитача, који се односи на само једну предшколску установу, што може утицати на генерализованост резултата. Такође, подаци су прикупљени путем анкета, што може довести до субјективности одговора. Будућа истраживања могу обухватити већи узорак васпитача и више различитих контекста, као и применити експерименталне методе које би омогућиле дубље разматрање дугорочних ефеката употребе шаблона на развој креативности и других вештина.

Ово истраживање подстиче разматрање како васпитачи могу оптимално користити шаблоне у ликовним активностима, са нагласком на балансирање структуре и слободе. Шаблони могу бити изузетно корисни као алати за развој основних вештина, али је од суштинске важности да се деци омогући простор за креативно изражавање, које ће их подстакнути да истраже и развијају своје оригиналне идеје.

У даљим истраживањима, важно је размотрити како васпитачи могу користити шаблоне као подршку у развијању креативности, а не као ограничења, те истражити дубље утицаје различитих приступа на дужи рок. Такође, у будућности би требало детаљније размотрити улогу социокултурног контекста и начин на који различите културе обликују креативни потенцијал деце у оквиру сличних активности. Дугорочно гледано, ово истраживање отвара простор за унапређење образовне праксе и предлаже конкретне смернице за имплементацију метода које балансирају структуру и слободу у развоју креативности код предшколаца.

ЛИТЕРАТУРА

- Berk, L. E. (2009). *Child Development*. Pearson Education.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century*. Basic Books.
- Gandini, L. (2012). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Approach to Early Childhood Education*. Praeger Publishers.
- Године узлета, Основе програма предшколског васпитања и образовања. (2019). Београд: Просветни преглед д.о.о.
- Davis, K., McDaniel, J. (2020). Creative Expression in Early Childhood: Challenges and Strategies. *Early Childhood Education Journal*, 48(2), 123-135.
- Davis, A., McDaniel, J. (2020). The Impact of Templates on Children's Artistic Creativity. *Journal of Educational Research*, 15(2), 78-92.
- Dacey, J. S., Fiore, N. T. (2012). *How to be Creative: A Guide for Teachers and Parents*. McGraw-Hill.
- Edwards, C. P. (2002). The Role of Creativity in Early Childhood Education. *Early Childhood Education Journal*, 28(3), 134-139.
- Edwards, C. P. (2010). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation*. Praeger.
- Eisner, E. W. (2002). *The Arts and the Creation of Mind*. Yale University Press.
- Malaguzzi, L. (1998). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Approach*. Ablex Publishing.
- Malaguzzi, L. (1998). *The Reggio Emilia Approach*. Reggio Children Publications.
- Matthews, J. (2003). *Drawing and Painting: Children and Visual Representation*. SAGE Publications.
- Miller, E. (2015). The Impact of Structured Art in Early Education. *Arts Education Policy Review*, 32(4), 95-104.
- McNiff, S. (2013). Art as Research: Opportunities and Challenges. *Journal of Art Therapy*, 10(1), 34-43.
- McClure, M., Tarr, P., Kinnebrew, J. (2019). Freedom within Form: Examining the Role of Templates in Child Art. *Journal of Early Art Education*, 22(1), 45-58.

- Piaget, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*. International Universities Press.
- Piaget, J. (1954). *The Construction of Reality in the Child*. Basic Books.
- Rainey, L., Laszlo, M. (2018). Creative Expression in Early Childhood Education. *Early Childhood Journal*, 12(3), 145-162.
- Rainey, M., Laszlo, A. (2018). Structured Creativity: Templates in Art Education. *Journal of Art and Creativity*, 34(4), 211-230.
- Runco, M. A. (2014). *Creativity: Theories and Themes: Research, Development, and Practice*. Elsevier Academic Press.
- Thompson, C. (2003). The Role of the Arts in Early Childhood Development. *Art Education Journal*, 56(1), 6–11.
- Catterall, J. S. (2009). *The Arts and Achievement in At-Risk Youth: Findings from Four Longitudinal Studies*. National Endowment for the Arts.
- Cox, M. (2005). *Children's Art: A Handbook for Teachers and Parents*. Oxford University Press.
- Craft, A. (2011). *Creativity and Early Childhood: A Guide for Educators and Parents*. Routledge.
- Ching, D. (2018). The Power of Creative Expression in Early Childhood Art. *Child Development and Art Education*, 13(2), 25-40.
- Wilson, P. (2016). *Balancing Freedom and Structure in Early Art Education*. *Childhood Development Quarterly*, 42(1), 45-59.
- Wilson, K. (2016). Balancing Structure and Freedom in Early Childhood Art Activities. *Art Education Review*, 22(4), 105-119.
- Winner, E. (2017). The Art of Teaching: Creativity in Early Childhood Education. *Art Education Review*, 25(3), 89-103.

ПРИЛОГ

Анкетни упитник за васпитаче

Овај упитник је анониман. Његова сврха је прикупљање информација о вашем искуству и мишљењима у вези са употребом шаблона у ликовним активностима деце предшколског узраста. Молимо вас да одговорите искрено.

Демографски подаци

Године радног искуства:

- Мање од 5 година
- 5–10 година
- 10–20 година
- Више од 20 година

Степен образовања:

- Средња школа
- Висока школа
- Факултет
- Мастер или више

Анализа утицаја употребе шаблона на креативност деце

1. Колико често користите шаблоне у ликовним активностима?

- Ретко

- Повремено
  - Често
  - Увек
2. Да ли сте приметили промене у креативности деце која користе шаблоне?
- Да, позитивне промене
  - Да, негативне промене
  - Не, нема значајних промена
3. У којој мери сматрате да шаблони доприносе развоју маште и оригиналности код деце?
- Значајно доприносе
  - Делимично доприносе
  - Не доприносе
4. Молимо вас да опишете конкретан пример када је употреба шаблона позитивно или негативно утицала на дечју креативност.
-

Перцепције васпитача о предностима и манама употребе шаблона

5. Које су, по вашем мишљењу, највеће предности употребе шаблона? (Можете одабрати више одговора.)
- Олакшавају рад деци
  - Подстичу развој техничких вештина
  - Пружају структуру и усмеравање
  - Остало: _____

6. Које су најчешће мане употребе шаблона? (Можете одабрати више одговора.)

- Ограничавају машту
- Деца постају зависна од шаблона
- Смањује се оригиналност израза
- Остало: _____

7. Да ли сматрате да васпитачи добијају довољно обуке о коришћењу шаблона у ликовним активностима?

- Да
- Не
- Нисам сигуран/на

Ефективност различитих приступа у коришћењу шаблона

8. Које стратегије користите када примењујете шаблоне у ликовним активностима?

- Користим их као основу за слободно украшавање
- Комбинујем их са активностима слободног стварања
- Фокусирам се на техничко савршенство израде
- Остало: _____

9. Како процењујете ефективност коришћења шаблона у поређењу са потпуно слободним активностима?

- Шаблони су ефикаснији
- Обе врсте активности су подједнако ефективне
- Слободне активности су ефикасније

10. Како деца реагују на активности које укључују шаблоне?

Са задовољством и ентузијазмом

Са ограниченим интересовањем

Са досадом или без воље

Предлог стратегија за оптимално коришћење шаблона

11. Које стратегије препоручујете за боље коришћење шаблона у ликовним активностима?

---

12. Да ли сматрате да је могуће пронаћи баланс између структуре коју шаблони пружају и слободе која је потребна за креативно изражавање?

Да

Делимично

Не

13. Молимо вас да предложите идеје за активности које комбинују употребу шаблона и слободно стварање.

Хвала вам на учешћу! Ваши одговори ће значајно допринети истраживању.